

LUNDS
UNIVERSITET

Transpersoners rättigheter i Pakistan

En ideologianalys av den Pakistanska statens officiella
reglering av transpersoners rättsliga status

Tilda Ljung

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Termin: Höstterminen 2018
Handledare: Olof Beckman

Abstract

År 2018 beslutades om en ny lag i Pakistan vid namn “Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018” med syfte att förse transpersoner i Pakistan med rättigheter. I denna studie är transpersoner avgränsat till att undersöka transkvinnor och icke-binära, eftersom dessa grupper har en synlig roll i Pakistans historia. Studiens syfte är att undersöka vilka normer och värderingar som den Pakistanska staten förmedlar angående transpersoner. Lagen analyseras för att besvara vilka rättighetsföreställningar som kommer till uttryck i den Pakistanska statens officiella reglering av transpersoners rättsliga status. Lagen undersöks i form av en ideologianalys och det teoretiska perspektiv som appliceras är Judith Butlers queerteori. Med hjälp av denna metod och detta perspektiv framkommer värderingar och normer som utgör föreställningar om transpersoner som utanför systemet. Lagen för transpersoners rättigheter hänvisar vid upprepade tillfällen till grundlagar och andra stadgar där transpersoner inte är erkända, trots att ett tredje juridiskt kön finns som alternativ till kategorierna man och kvinna. Vidare dras slutsatsen att den självidentifikation som den Pakistanska staten uttrycker ska finnas kring könstillhörighet inte är absolut och att könstillhörighet snarare definieras av staten och samhället. Samkönat samlag är brottsligt i landet och sexualitet berörs inte i lagen. Den Pakistanska staten tydliggör inte huruvida till exempel en transkvinna som har samlag med en man räknas som samkönat samlag.

Nyckelord: Transperson, transkvinna, queerteori, könsidentitet, tredje juridiskt kön, Pakistanska staten, Pakistan, sexualitet, mänskliga rättigheter.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering	6
1.3 Syfte och frågeställning	6
1.4 Avgränsning	7
1.5 Primärmaterial	7
2 Teori och Metod	9
2.1 Teori	9
2.1.1 Kön och genus	9
2.1.2 Den heterosexuella matrisen	11
2.1.3 Subversiva kroppsliga handlingar	11
2.2 Metod	13
3 Tidigare forskning	15
3.1 Kolonial påverkan	15
3.2 Tredje juridiskt kön	17
3.3 Den Pakistanska staten och synen på transpersoner	18
4 Analys	21
4.1 Textens struktur och den verklighet varom texten handlar	21
4.1.1 Definition könsuttryck och könsidentitet	21
4.1.2 Definition transperson	22
4.1.3 Definition man och kvinna	24
4.1.4 Rösträtt	25
4.1.5 Trakasseri och våldtäkt	26
4.1.6 Trakasseri och sexualitet	28
4.1.7 Nyckelterm "Ensure"	31
4.1.8 Rätt till offentliga platser	32
4.1.9 Arvsrätt och religion	34
4.1.10 Tiggeri	36
4.2 Textens kontextuella sammanhang	38
4.2.1 Processen lagen skapats genom	38
4.2.2 Jämställdhet	39
4.2.3 Social stigmatisering	40
4.2.4 Internationell rätt	41

4.2.5 Tillträde till lagen för transpersoners rättigheter	43
5 Resultat	46
5.1 Den binära ordningen	46
5.2 Sexualitet	47
5.3 Självidentifikation	48
6 Slutsats	49
Referenser	50

1 Inledning

En transperson är enligt Nationalencyklopedin en person “...som ifrågasätter den könstillhörighet han eller hon tilldelas vid födseln och därför permanent eller tidvis överskrider biologiska och/eller sociala könsgränser.”¹ Som motsatsord till transperson används cisperson, vilket beskriver en individ vars biologiska och juridiska kön överensstämmer med personens könsidentitet. Dessa individer förknippas i hög grad med sociala föreställningar om normalitet, vilket medför privilegier.²

I Pakistan kategoriseras transpersoner inom begreppet *Hijra*, vilket refererar grupper som betraktas avvikande inom genus och/eller sexualitet. Främst används termen för att benämna en person som fötts med manliga genitalia och identifierar sig som kvinna, men homosexuella och bisexuella män kan också benämnas som *Hijra*.³ Vidare används begreppet *Khawaja sira* för att kategorisera en marginaliserad icke-könsdefinierad grupp.⁴ *Hijra* och *Khawaja sira* är båda samlingsbegrepp för individer som inte identifierar sig inom sin socialt givna könsidentitet. Termen *Khawaja sira* användes under Moguldynastin (år 1526- 1857) som en benämning på kastrerade män (*Eunuk*) som var inflytelserika aktörer inom politik. I Pakistan används termen numera för att på ett politiskt korrekt sätt benämna transpersoner. Termen *Khawaja sira* är kopplad till auktoritet vilket tenderar att generera en mer positiv association än termen *Hijra*.⁵

¹ Nationalencyklopedin. “Transperson”.

² Nationella Sekretariatet för Genusforskning. “Cisperson/Cis”. *Göteborgs universitet*.

³ Anjum, Sohail & Atif, Iffat & Bin Fawad, Muhammad Waleed & Bin Usman Shah, Hassan & Bin Mehroz, Muhammad & Rashid Farah & Zafar Hydrie, Muhammad & Zeeshan Muzaffar, Hafiz & Rehman, Abdul & Haider, Ali & Hassan, Ahmed & Shukar, Hassaan. “Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan”. *The Pan African Medical Journal*. 2018;30:96, s2.

⁴ Nisar, Muhammad Azfar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, vol. 32, no. 1, Feb. 2018, pp. 59–81. s59.

⁵ Nisar, Muhammad Azfar. “Children of a lesser god: Administrative burden and social equity in citizen state interactions.” Appendix A. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2017.

Transpersoner i Pakistan definieras som avvikande från samhällets normativa föreställningar kring sexualitet och kring manligt och kvinnligt.⁶ Normativa, traditionella uppfattningar kring könsroller tenderar att bidra till att transpersoner tabubeläggs och diskrimineras.⁷ De är ofta offer för våld och mord men samtidigt är det vanligt att transpersoner bjuds in för att dansa på till exempel bröllop och andra festliga sammanhang.⁸

1.1 Bakgrund

Serena Nanda, professor på John Jay College menar att inom hindu-ideologi betraktas androgyna människor som heliga och att hinduisk mytologi frekvent refererar till individer som kombinerade män/kvinnor. Nanda menar att det i västerländska kulturer existerar en icke-acceptans gentemot transpersoner som definierar sig som inom ett tredje kön på grund av brist på religiös sanktion och på grund av en hängivenhet till ett dikotomt könssystem. I kontrast till västerländska kulturer erkänner den indiska kulturen att det existerar fler köns kategorier än två.⁹ Den suveräna staten Pakistan bildades år 1947. Innan dess var de territorium som Pakistan idag består av en del av Brittiska Indien (the British Indian Empire), vilket gör den indiska kontexten relevant. Imperiet bestod till stor del av hinduer och muslimer, varav hinduer utgjorde en majoritet. Pakistan skapades genom att separera de provinser inom det Brittiska Indien vars invånare till majoritet var muslimer.¹⁰

Pakistan är ett av flera länder i Sydasien som infört ett tredje juridiskt kön vilket juridiskt erkänner individer som inte identifierar sig inom någon av de binära köns kategorierna.¹¹ Från och med att alternativet av ett tredje juridiskt kön skapades i Pakistan har människor kunnat välja denna kategori till sina nationella

⁶ Anjum & Atif & Bin Fawad & Bin Usman Shah & Bin Mehroz & Rashid Farah & Zafar Hydrie & Zeeshan Muzaffar & Rehman & Haider & Hassan & Shukar. Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan. 2018. s2.

⁷ Winter, Sam. Lost in transition: transpeople, transprejudice and pathology in Asia, *The International Journal of Human Rights*. 2009. 13:2-3, 365-390, s365.

⁸ Ijaz, Saroop. Another transgender woman killed in Pakistan. *Human Rights Watch*. 2018-05-08.

⁹ Nanda, Serena. "Neither Man, Nor Women, the Hijras of India, Belmont, California, 1999; G. Reddy, With Respect to Sex, Negotiating Hijra Identity in South India". Yoda Press, New Delhi, 2007. s137.

¹⁰ Hasan, K. Sarwar. "Pakistan: Origins and Relations with India." *Pakistan Horizon* 70 (2): 3–28. 2017. s3.

¹¹ Nisar, Muhammad Azfar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s60.

identifikationshandlingar.¹² År 2017 räknades transpersoner för första gången in i landets nationella folkräkning och samma år utfärdades det första passet med en tredje könskategori markerad med ett X, för transpersoner. Metoden som användes för folkräkningen fick kritik från transperson-samfund som menade att datan var missvisande och att den underrepresenterade transpersoner. Kritiken avslogs från ombudsmannen i fråga, med argumentet att endast de som juridiskt registrerat sig till det tredje juridiska könet hade räknats in.¹³

1.2 Problemformulering

I maj år 2018 trädde en lag för transpersoners rättigheter i kraft i Pakistan. Denna benämns “Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018”. Lagen för transpersoners rättigheter ämnar att tillgodose transpersoner med fri- och rättigheter och att försäkra de fundamentala rättigheter som alla medborgare i Pakistan ska erhålla enligt den pakistanska konstitutionen.¹⁴ Däremot har den pakistanska staten även lagar som kan ifrågasättas utifrån ett människorättsperspektiv. Till exempel kriminaliserar Pakistans straffrättsliga lag samkönat sex.¹⁵ Vidare är religionsfriheten skyddad i grundlagen men begränsningarna är så pass omfattande att den ändå diskriminerar religiösa minoriteter.¹⁶

1.3 Syfte och frågeställning

Denna studies syfte är att undersöka hur den Pakistanska staten förhåller sig till transpersoner och arbetar för att implementera transpersoners rättigheter i lagstiftningen. Studien ämnar att undersöka vilka normer och värderingar som den Pakistanska staten förmedlar angående transpersoner. Det är av intresse att skapa en förståelse kring vilken situation transpersoner i Pakistan lever i och vilken roll transpersoner har haft i den

¹² Maizland, Lindsay. Pakistan just issued its first passport with a transgender category. *Vox*. 2017-06-23.

¹³ Human Rights Commission of Pakistan. State of Human Rights in 2017. 2017. s33

¹⁴ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 16.

¹⁵ Human Rights Watch. “Pakistan Events of 2017”. 2017.

¹⁶ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s11.

historiska kontexten. Vidare vill jag undersöka hur den Pakistanska staten genom lag har tolkat vilka rättigheter som transpersoner är i behov av och undersöka vilken roll tvåkönsnormen har i skapandet av lagar som ska bistå och formulera dessa rättigheter.

Den frågeställning som studien ämnar att besvara lyder följande:

Vilka rättighetsföreställningar kommer till uttryck i den Pakistanska statens officiella reglering av transpersoners rättsliga status?

1.4 Avgränsning

Denna studie är avgränsad till att undersöka den pakistanska statens officiella hållning till transkvinnor och icke-binära i Pakistan. Primärmaterialet som undersöks berör alla transpersoner, men den grupp som framförallt är omskriven i tidigare forskning är de transpersoner som vid födseln blivit könade som pojkar och inte identifierar sig som det. Det är denna grupp som benämns *Hijra* och *Khawaja sira*, och som har en omskriven roll i Pakistans historia. För att avgränsa studiens kvantitet undersöks inte den grupp av transpersoner som blivit könade som flickor och inte identifierar sig som det. Vidare kommer ordet “transpersoner” i denna studie att syfta på transkvinnor och icke-binära.

1.5 Primärmaterial

Det primärmaterial som undersöks är den lag vid namn “Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018” som trädde i kraft den 18 maj år 2018 i Pakistan. Denna benämns i analysen som “lagen för transpersoners rättigheter”. Lagens syfte lyder följande: “..to provide for protection, relief and rehabilitation of rights of the transgender persons and their welfare.”¹⁷ Närmare har lagens syfte framförts i punktform: “(i) define a Transgender Person; (ii) prohibit discrimination against Transgender Persons; (iii) confer right upon Transgender Persons to be recognised as such, and a right to self-perceived gender identity; (iv) provide that no establishment shall discriminate against Transgender Persons in matters

¹⁷ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. s1.

relating to employment, recruitment, promotion, education and other related issues; and (v) provide for welfare measures by the Government for Transgender Persons.”¹⁸

Lagen har godkänts av de båda beslutsfattande husen i landets regering och av presidenten, vilket krävs för att en lag ska träda i kraft i Pakistan.¹⁹ En “Bill” är ett lagförslag och övergår till att vara en “Act of Parliament” om den passeras av båda husen och godkänns av presidenten.²⁰ År 2017 presenterades ett tidigare utkast av den aktuella lagen för transpersoners rättigheter, “The Transgender (Protection of Rights) Bill, 2017” som inte godkändes av “the Senate of Pakistan”.²¹ Både lagförslaget från 2017 och den aktuella lagen är så kallade “Private Member Bills” vilket innebär att de introducerats av en medlem som inte besitter ministerpost, till skillnad från “Government Bills” som introduceras av en minister.²²

Lagen för transpersoners rättigheter framhåller förbud kring att diskriminera transpersoner inom bland annat utbildning, anställning och vård. Vidare förbjuder lagen trakasserier av transpersoner samt uttrycker transpersoners arvsrätt, rätt till bland annat utbildning, rätt att rösta och rätt till egendom. Lagen redogör även för definitioner av bland annat transpersoner och trakasserier. Lagen består av 21 artiklar. Förutom det lagförslag från 2017 som inte godkändes av senaten kan inget förarbete till lagen för transpersoners rättigheter tillgås och inte heller några motiveringar till de val som gjorts i utformandet av lagen. Den pakistanska staten har inte motiverat eller förklarat valen, vilket gör att analysen utgår från vad som uttryckligen presenteras i primärmaterialet.

¹⁸ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. s1.

¹⁹ Senate of Pakistan, House of the Federation. “House Business, Bills”.

²⁰ Senate of Pakistan, House of the Federation. “Bills”.

²¹ Senate of Pakistan, House of the Federation. “Private Member Bills”.

²² Senate of Pakistan, House of the Federation. “Bills before Senate”.

2 Teori och Metod

Under denna rubrik presenteras den teori och den metod som appliceras i studien. Det teoretiska perspektiv som används i studien är Judith Butlers queerteori vilket utgör det primära synsätt som tillämpats för att tolka och förstå primärmaterialet. Valet av teori har gjorts på grund av dess relevans inom ämnena kön och genus. Som metod tillämpas ideologianalys. Valet av metod är baserat på att den är lämplig utifrån studiens syfte som bland annat är att undersöka hur den Pakistanska staten förhåller sig till transpersoner och att undersöka vilka normer och värderingar som finns kring transpersoner.

2.1 Teori

Queerteoretikern Judith Butler ifrågasätter föreställningar kring kön och genus. Fanny Ambjörnsson menar att ordet queer antar olika betydelser i olika sammanhang. Queer kan betyda avvikande eller mångfald och kan användas som paraplybeteckning för homo-, bisexuella och transpersoner.²³ Ambjörnsson menar att individers erfarenheter av att avvika från förväntade genus- och sexualitetskategorier är centralt inom queerteorin. Istället för att betrakta till exempel fenomenet trans som avvikande används de som utgångspunkt för att uttrycka något om det förväntat normala.²⁴ Queerteorin fokuserar på det system som premierar ett visst sätt att organisera livet.²⁵

2.1.1 Kön och genus

Butler menar att idéer om genus och sexualitet skildras som given verklighet men att vad som är normalt i själva verket är socialt konstruerat. Det finns ingen anledning att konstatera att endast två genus existerar även om kön antas existera i en binär konstruktion. Butler menar att verkligheten skapas genom hur vi talar om och uppfattar den sociala världen som vi konstruerar. Det biologiska könet bör i likhet med genus betraktas som

²³ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s15.

²⁴ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s111.

²⁵ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s48.

socialt konstruerat eftersom det existerar i ett genussystem.²⁶ Både kön och genus är alltså socialt konstruerade eftersom vi ger båda en innebörd utifrån en kulturell kontext och kön (trots sina biologiska egenskaper) tillskrivs egenskaper. Föreställningen att det finns en naturligt kön är därför ingen neutral sanning, utan snarare ett form av normsystem eller ett tvingande påbud eftersom den tillskriver såväl *hur* som *att* vi ska befinna oss inom det binära könssystemet och vara män eller kvinnor.²⁷ Butler förnekar dock inte att det finns fysiska skillnader mellan kön, men anser att de är utpekade och formade av diskursiva praktiker.²⁸

Genus uppkommer genom repeterade kroppsliga, fysiska handlingar och är därför någonting man gör.²⁹ Dessa handlingar är både avsiktliga och performativa. Performativitet innebär i denna kontext att identiteten eller essensen de uttrycker är fabrikationer tillverkade och bevarade genom kroppsliga tecken och andra diskursiva medel.³⁰ Ambjörnsson exemplifierar en performativ handling genom att förklara händelseförloppet när en vigselförrättare viger ett par och paret i samma stund får andra juridiska rättigheter och skyldigheter i relation till varandra.³¹ Ytterligare en performativ handling kan vara första gången någon könar ett nyfött barn som flicka eller pojke, vilket avgör hur barnet kommer bli bemött. Barnet kommer hädanefter att fostras till att följa normer i en värld av föreställningar kring vad som förväntas av till exempel en pojke och barnet kommer tillrättavisas, uppmuntras och allmänt uppfostras utefter vetenskapen om att det är en pojke.³² Butlers perspektiv kring konstruktionen av kön och genus används i analysen för att undersöka hur lagen för transpersoners rättigheter förhåller sig till frågor om könsidentitet, könsuttryck och könstillhörighet.

²⁶ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s6.

²⁷ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är Queer?*, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s94.

²⁸ Carlson, Åsa, *Kön, kropp och konstruktion: en undersökning av den filosofiska grunden för distinktionen mellan kön och genus*, B. Östlings bokförl. Symposion, Diss. Stockholm : Univ., 2001, Eslöv, 2001. s138.

²⁹ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s190.

³⁰ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s185

³¹ Ambjörnsson, Fanny, *Vad är Queer?*, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s112

³² Ambjörnsson, Fanny, *Vad är Queer?*, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s113

2.1.2 Den heterosexuella matrisen

Ett centralt område inom queerteorin handlar om processer av normalisering, framförallt heterosexualitetsnormen. Heterosexualitet betraktas utifrån queerteori som kulturellt, socialt och historiskt skapat och tas därför för givet. Detta utgör vad som benämns heteronormativitet.³³

Enligt Butler existerar termerna kvinna, man, feminin och maskulin endast inom den heterosexuella matrisen.³⁴ Kategorierna man och kvinna framställs i en kontext där dessa utmålas som de enda möjliga identiteterna. Vidare framställs de både kroppsligt och beteendemässigt som motsatser till varandra och dem förväntas åtrå varandra sexuellt. Detta utgör en heterosexualiserad förståelseram, vilket är den heterosexuella matrisen.³⁵ Den heterosexuella matrisen är relevant i analysen för att undersöka vilket förhållningssätt den Pakistanska staten har gentemot transpersoner. Det är av intresse att analysera hur staten håller sig till normbrytande könsidentiteter och normbrytande sexualiteter. Den heterosexuella matrisen och teorin kring performativitet appliceras i analysen för att skapa förståelse kring hur lagen för transpersoners rättigheter förhåller sig till den tvåkönsnorm som existerar enligt queerteorin.

2.1.3 Subversiva kroppsliga handlingar

Subversivitet kan utmana föreställningen om att det finns stabila identiteter inom kön och genus. Subversiva handlingar är motståndshandlingar som ifrågasätter den förväntade ordningen. Till exempel kan bisexualitet till skillnad från både heterosexualitet och homosexualitet ifrågasätta den heteronormativa ordning som menar att kön är avgörande för sexualitet.³⁶ Transpersoner är en av grupperna som genom subversiva kroppsliga handlingar utgör motstånd mot bestämda identiteter inom kön och genus. Barn som föds

³³ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s47.

³⁴ Butler, Judith, Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity, Routledge, New York, 2006, s141.

³⁵ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s94.

³⁶ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s121.

med en könsidentitet som inte enkelt kan fastställas kan också utgöra ett subversivt element. Även detta är relevant i analysen av lagen för transpersoners rättigheter, för att undersöka hur den Pakistanska staten beskriver vilka som definieras som transpersoner. Vidare är queerteorins förklaring av subversiva kroppsliga handlingar en styrka för denna studie, eftersom lagen för transpersoners rättigheter innehåller en definition av begreppet könsidentitet.

Butlers teoretiska perspektiv som används i denna studie har primärt formulerats i hennes verk "Gender Trouble", vars första publicering skedde år 1990. Upplagan som används i denna studie är publicerad år 2006. År 1999 skrev Butler ett förord som finns med i upplagan från 2006. I förordet uttrycker hon att om hon skulle skriva om boken skulle hon inkludera en diskussion kring transpersoner och intersexualitet.³⁷ En svaghet med att använda detta teoretiska perspektiv som utgångspunkt är att transpersoner inte uttryckligen berörs i någon större utsträckning i "Gender Trouble". Däremot har Butler uttalat sig och förtydligat hur hennes förståelse av queerteorin förhåller sig till frågor om transpersoner. Butler menar att vi människor lever i en process av att anpassa oss till att leva med eller emot de konstruktioner eller normer som bidrar till att skapa oss. Vi formar oss inom vokabulär som vi inte valt själva vilket gör att vi i vissa fall aktivt måste bestrida eller utveckla nya vokabulär. "...Gender assignment is a 'construction' and yet many genderqueer and trans people refuse those assignments in part or in full. That refusal opens the way for a more radical form of self-determination, one that happens in solidarity with others who are undergoing a similar struggle."³⁸ Butler opponerar sig mot föreställningen att vad transpersoner känner kring sin könstillhörighet är en konstruktion och därför inte verkligt. Att genus är performativt innebär inte att människors könsidentitet är flytande, ombytligt eller att transpersoners könsidentitet är fiktion.³⁹

³⁷ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, Preface xxvii.

³⁸ Williams, Cristan. "Gender Performance: The TransAdvocate interviews with Judith Butler". *The TransAdvocate*. 2014-05-01.

³⁹ Williams, Cristan. "Gender Performance: The TransAdvocate interviews with Judith Butler". *The TransAdvocate*. 2014-05-01.

2.2 Metod

Som metod tillämpas ideologianalys. Fokus riktas mot att förstå den kontext vilken lagen skapats i och att finna vilka latenta föreställningar och normer som eventuellt uttrycks i lagen.

Enligt Herbert Tingsten består en ideologi av tre element. Den förstnämnda är grundläggande värdepremisser som innehåller en specifik syn på rättvisa eller på människans natur. Vidare består en ideologi av verklighetsomdömen och av inbördes konsekventa påståenden om diverse företeelser och förhållanden i samhället. Det tredje elementet är konkreta rekommendationer, som handlingsförslag. Tillsammans bildar dessa en samhällsåskådning.⁴⁰ Sven-Erik Liedman och Ingemar Nilsson menar att ideologier, hur man än förstår dem, är något som kommer till uttryck. Allt som bär spår av medveten mänsklig verksamhet kan tolkas i ideologiska termer. Vidare är sambandet mellan värderingar, normer och påståenden om verkligheten utmärkande för ideologier. I en ideologianalys görs det latenta manifest. Delar av det som manifesteras kan eventuellt hämtas direkt från det analyserade objektet och är redan manifest medan annat är dolt och lyfts fram i analysen.⁴¹ Det manifesta är den ytliga innebörden av ett budskap som förmedlar de uppenbara idéerna. Ideologier har dock latenta budskap som varken är uppenbara eller tydliga och dessa kan endast åskådliggöras genom analys av bakomliggande intressen. Genom ideologianalys kan därmed ideologiers *underliggande* värderingar och föreställningar blottläggas.⁴²

Analysverktygen som tillämpas i analysen är grundade på Liedmans och Nilssons strategi för texttolkning genom ideologianalys och ämnar att skapa en förståelse kring de

⁴⁰ Bergström, Göran & Boréus Kristina. *Textens mening och makt, Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3:e upplaga. Lund: Studentlitteratur, 2012. s141-142.

⁴¹ Liedman, Sven-Eric & Nilsson, Ingemar (red.), *Om ideologi och ideologianalys: uppsatser och texter*, 2:a uppl. Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Univ., Göteborg, 1989. s23-27.

⁴² Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys: det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santérus, Stockholm, 2005. s56.

idéer och ideologier som bidragit till utformandet av lagen.⁴³ Liedman och Nilsson kombinerar närsynt textanalys med både situationsanalys och analys av textens påståenden om verkligheten.⁴⁴

För att genomföra analysen undersöks olika dimensioner i texten:

1) *Textens struktur:*

Vad har texten för utformning och nyckeltermmer?

2. *Den verklighet, varom texten handlar:*

a) Vad betonas och nedtonas i texten? b) Vilka är de grundläggande värderingarna och normerna?

3. *Textens kontextuella sammanhang:*

a) Vilka (sociala) sammanhang är texten utformad i? b) Vem har tillträde till texten?

Fråga 1 och fråga 2 är textnära och analyseras utifrån vad som manifesteras samt vad som finns latent i texten. Detta analyseras under rubrik "4.1 Textens struktur och den verklighet varom texten handlar." Slutligen analyseras fråga 3 självständigt för att undersöka situationen som lagen för transpersoners rättigheter skapats och existerar i. Detta utgör situationsanalysen och hittas under avsnitt "4.2 Textens kontextuella sammanhang."

⁴³ Liedman, Sven-Eric & Nilsson, Ingemar (red.), *Om ideologi och ideologianalys: uppsatser och texter*, 2:a uppl. Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Univ., Göteborg, 1989. s163.

⁴⁴ Liedman, Sven-Eric & Nilsson, Ingemar (red.), *Om ideologi och ideologianalys: uppsatser och texter*, 2:a uppl. Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Univ., Göteborg, 1989. s164.

3 Tidigare forskning

Under denna rubrik presenteras tidigare forskning som är relevanta för denna studie. Tre studier är utvalda och dess innehåll ämnar att skapa en förståelse kring transpersoner i Pakistan. Den tidigare forskning som presenteras är uppdelad i tre teman: “3.1 Kolonial påverkan” för att undersöka transpersoners roll i den historiska kontexten, “3.2 Tredje juridiskt kön” och “3.3 Den Pakistanska staten och synen på transpersoner” som bland annat undersöker den pakistanska statens förhållningssätt gentemot gruppen.

3.1 Kolonial påverkan

Shahnaz Khans undersöker den historiska kontexten kring transpersoner i Pakistan vilket är relevant för denna studie eftersom det är nära relaterat till studiens syfte och bidrar till att skapa en förståelse kring hur synen på transpersoner har förändrats över tid. En styrka i Khans forskning är att den belyser faktorer som påverkat eller påverkar statens attityd gentemot transpersoner. Vidare består Khans forskning av intervjuer av transpersoner. Dessa intervjuer är dock inte användbara i denna specifika studie eftersom ett fokus riktas mot statens förhållningssätt. Khan ifrågasätter i sin forskning föreställningar kring att framsteg inom kampen för sexuella rättigheter och queer-rättigheter är ett västerländskt attribut. Hon kritiserar det förhållningssätt gentemot muslimska samhällen som menar att de är statiska och menar att normbrytande sexualiteter har en komplex historia i muslimska samhällen.⁴⁵

Aurangzaib Alizai, Philippe Doneys och Donna L. Doane har genomfört en studie vid namn “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan”. Denna är användbar eftersom den undersöker transpersoners situation och placerar den i en kontext av mänskliga rättigheter och internationell rätt. Ytterligare en fördel är att den använder just Butlers perspektiv som

⁴⁵ Shahnaz Khan, “Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan.” *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310. s1283.

förståelseram för frågor om kön, genus och identitet och utgår från att det existerar en heteronormativitet. Studien belyser att i den västerländska kontexten har transpersoner historiskt sett inte betraktats som ett tredje kön. I Pakistan och flera andra icke-västerländska kulturer har alternativa genus eller tredje kön däremot länge samlevt med de normativa könskategorierna, man och kvinna.⁴⁶ Khan menar att under perioden när Pakistan var koloniserat förändrades förhållningssättet gentemot bland annat transpersoner. Koloniala policys reglerade och kriminaliserade flytande former av sexualitet i strävan att civilisera icke-europeiska kulturer.⁴⁷ Samfund av transpersoner agerar fortfarande som vakter av heliga platser inom islam vilket är relevant i Pakistan som till majoriteten är muslimskt.⁴⁸ När britterna kolonialiserade bland annat Indien (som Pakistan då var en del av) applicerades modernisternas syn på sexualitet som skulle hållas inom den binära heterosexualiteten vilket betraktades som det normala.⁴⁹ Tidigare hade gruppen *Hijra* kodifierad rätt att tigga vilket förbjöds av kolonisatörerna och stämplades som utpressning. Khan menar att förr fanns en skillnad mellan *Hijra* och *Khawaja sira* då *Khawaja sira* bestod av roller med hög status vars ställningar inte längre existerar, medan *Hijra* var vanliga medborgare. I postkoloniala Pakistan existerar därför ingen distinktion mellan de två och båda används för att benämna transpersoner.⁵⁰

Det finns föreställningar kring att människor som tillhör gruppen *Hijra* är män som är intersex och impotenta och som ibland genomgår ett ingrepp där all genitalia tas bort. Vanligast är dock att *Hijras* har genomgått hormoniell behandling och kirurgisk kastrering, och inte fötts intersex. I det pakistanska samhället gör detta människor till *Hijras* snarare än som i västerländska samhällen där transkvinnor betraktas som kvinnor.⁵¹ Kulturella

⁴⁶ Alizai, Aurangaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. "Impact of Gender Binarism on Hijras' Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan" *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1215.

⁴⁷ Shahnaz Khan, "Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283-1310. s1283.

⁴⁸ Khan, "Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017. s1285.

⁴⁹ Khan, "Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017. s1289.

⁵⁰ Khan, "Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017. s1289.

⁵¹ Alizai, Aurangaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. "Impact of Gender Binarism on Hijras' Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan" *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1215.

tolkningar av “*Hijraism*” som ett tredje kön ifrågasätter binära distinktioner. Kastrering är dock förbjudet inom islam, då reproduktionsförmågan betraktas som en gåva från Allah och enligt traditioner från islams Sharia förbannades män som antog kvinnliga attribut.⁵²

Enligt Nisar utvisas transpersoner oftast från sina familjer och hem när de är i tonåren. Social stigmatisering gör att transpersoner ofta avslutar sin skolgång vilket gör att mängden analfabeter är stor. Transpersoner söker sig ofta till att bli en del av ett *Khawaja sira*-samfund där individer kan tilldelas en roll som *Chela* (student, barn) under en *Guru* (förälder, lärare). Gruppen lever ofta i extrem fattigdom och livnär sig ofta på att tigga, dansa eller på sex-arbete.⁵³

3.2 Tredje juridiskt kön

År 2009 drev en jurist i Pakistan att landets högsta domstol skulle bistå transkvinnor med fundamentala mänskliga rättigheter. Detta efter att individer som tillhörde gruppen *Khawaja sira* arresterades av polis när de arbetade som underhållning på ett bröllop genom att dansa. Från 2009 till 2011 utfärdade Pakistans högsta domstol direktiv gällande den sociala positionen och rättsliga identiteten för människor inom *Khawaja sira*-samfundet. I denna process skapades det tredje juridiska könet som rättsligt erkänner transpersoner och officiellt benämns *Khawaja sira*.⁵⁴ Alizai, Doney och Doane uttrycker att den högsta domstolen tolkade konstitutionellt skydd och beordrade den pakistanska staten att beskydda *Hijras* rättigheter som en del av det övergripande beskyddandet av alla medborgare. Detta beskydd åt alla medborgare garanteras i Pakistans konstitution från 1973.⁵⁵

⁵² Alizai, Aurangaib & Doney, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1216-1217.

⁵³ Nisar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, 2018, s64.

⁵⁴ Nisar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, 2018, s64.

⁵⁵ Alizai, Aurangaib & Doney, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1235.

3.3 Den Pakistanska staten och synen på transpersoner

Alizai, Doneys och L. Doane uttrycker följande “The court held that the hijras were ‘neglected’ on the basis of ‘gender disorder in their bodies’ but were ‘entitled to enjoy all rights granted to them by the constitution.’ The Supreme Court hearings and judgment came in connection with Article 184(3) of the Constitution, which delegates powers to the Supreme Court to issue legal orders for the enforcement of fundamental human rights... The Pakistan Supreme Court’s ruling was made possible by the term khwaja sira’s inherent ambiguity and general societal misconceptions of what it means to be a member of this group. One of the most commonly held cultural assumptions regard khwaja sira as intersexed people, and since intersexuality is seen as ‘a god-given condition’, this assumption led Pakistani society to tolerate them and the Supreme Court to officially recognize them.”⁵⁶ Författarna menar att generaliserande föreställningar kring transpersoner påverkar den pakistanska statens förhållningssätt gentemot transpersoner och att stereotyper har gjort att de blivit juridiskt erkända.

Muhammad Azfar Nisar fokuserar i sin studie på gruppen han benämner som *Khawaja sira*. Nisars studie är användbar eftersom den undersöker hur olika identiteter behandlas och värderas inom det Pakistanska rättssystemet. Vidare belyses hur institutionella och diskursiva faktorer skapar fördelar och nackdelar kring att registrera sig inom de olika juridiska kategorierna för kön.⁵⁷ Nisar undersöker hur vi kan förstå sociala, religiösa och institutionella diskurser som influerar samt har skapat ett tredje juridiskt kön i Pakistan. Det finns begränsningar kring att skapa ett tredje juridiskt kön inom en patriarkal socio-juridisk ordning och det Pakistanska samhället främjar maskulin identitet. Detta kan förhindra människor från att identifiera sig tillhörande den tredje kategorin eftersom det

⁵⁶ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1235.

⁵⁷ Nisar, Muhammad Azfar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, 2018, s60.

innebär att avsäga sig vissa rättigheter.⁵⁸ Nisar menar att den tredje kategorin inom juridiska kön hotar det normativa binära könssystemet som utgör den institutionella grunden för patriarkatet vilket resulterar i att sociala institutioner som familj och stat avråder transpersoner från att juridiskt byta till denna kategori.⁵⁹

Enligt Nisar har mindre än 2 procent av Pakistans transpersoner valt det tredje juridiska könet.⁶⁰ Att välja det tredje juridiska könet innebär att *Khawaja sira*-samfundet antingen accepterar eller riskerar att utsättas för de diskurser och konsekvenser som är associerade med deras nya identitet. Människor inom denna grupp tenderar att strategiskt välja sitt juridiska kön för att profiteras av de materiella, sociala och religiösa privilegier som associeras med den juridiskt manliga identiteten.⁶¹ Nisar menar att detta reproducerar sociala och religiösa patriarkala strukturer men att människor inom *Khawaja sira*-samfundet inte drar nytta av dessa strukturer i sina vardagliga liv eftersom människor inte betraktar dem som män.⁶² En svaghet med Nisars studie är att den uttrycker att människor inom gruppen *Khawaja sira* inte skulle välja att kategorisera sig inom det tredje juridiska könet på grund av dess symboliska fördelar, vilket kan argumenteras för att det råder bristfällig motivering av i studien.

Studier ignorerar ofta att *Hijras* i Pakistan är en grupp sårbar för HIV-infektioner. Hinder som transpersoner möter måste förstås i kontexten av genus och sexualitet i Pakistan, vilken skiljer sig avsevärt från till exempel Indien eller Bangladesh.⁶³ Alizai, Doneys och L. Doane menar att Pakistan kan framstå som ett land i framkant angående att implementera rättigheter för transpersoner men religiösa och kulturella föreställningar kring

⁵⁸ Nisar, Muhammad Azfar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s60.

⁵⁹ Nisar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s61.

⁶⁰ Nisar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s65.

⁶¹ Nisar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s75.

⁶² Nisar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s77.

⁶³ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. "Impact of Gender Binarism on Hijras' Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan" *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1216-1217.

etik och moral spelar en kritiskt roll i att forma dessa rättigheter. Pakistan röstade emot “United Nations Human Rights Council resolution (A/HRC/27/32)” om mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet år 2014. Detta trots att Pakistan har ratificerat *The International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR). Vidare har Pakistan även ratificerat *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights* (ICESCR).⁶⁴

⁶⁴ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1235.

4 Analys

Den första delen av analysen presenteras under rubriken “4.1 Textens struktur och den verkliga varom texten handlar” och i denna analyseras vad som kommer till uttryck i lagen för transpersoners rättigheter. Den andra delen av analysen presenteras under rubriken “4.2 Textens kontextuella sammanhang” och ämnar att analysera vilka (sociala) sammanhang lagen är utformad i samt vilka som har tillträde till lagen.

4.1 Textens struktur och den verklighet varom texten handlar

Denna del är en textanalys av lagen för transpersoners rättigheter. Textens struktur analyseras genom att undersöka lagens utformning och nyckeltermerna. I kombination med detta undersöks den verklighet varom texten handlar. I avsnittet analyseras vad som betonas och nedtonas i lagen samt vilka grundläggande värderingar och normer som kommer till uttryck i lagen. För att undersöka detta appliceras Judith Butlers queerteori i denna del av analysen.

4.1.1 Definition könsuttryck och könsidentitet

I lagen för transpersoners rättigheter definieras könsuttryck och könsidentitet, vilka utgör två nyckeltermerna i materialet. I kapitel 1, artikel 2(e) i “Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018” definieras ordet könsuttryck (“Gender expression”) enligt följande: “Refers to a person’s presentation of their gender identity, and/or the one that is perceived by others”.⁶⁵ Det uttrycks att en människas könsuttryck i vissa fall kan bestämmas utifrån hur den uppfattas av någon annan. Könsidentitet (“Gender identity”) definieras som en persons innersta och individuella upplevelse av sig själv som manlig, kvinnlig, en blandning av båda eller ingen av dem och att upplevelsen antingen kan motsvara eller inte

⁶⁵ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(e).

motsvara det kön som personen tillskrivits vid födsel.⁶⁶ Butler menar att det inte existerar någon könsidentitet bakom könsuttryck och att identitet är performativt utgjord av själva uttrycket som benämns som resultatet.⁶⁷ När könsuttryck och könsidentitet nämns står det till exempel att ingen diskriminering får ske med könsuttryck och/eller könsidentitet som grund.⁶⁸ Att formuleringen “and/or” ständigt uppkommer mellan dessa begrepp kan tyda på att det råder oklarhet kring huruvida en distinktionen mellan dessa är relevant. En tolkning är att den pakistanska staten inte åtskiljer könsuttryck och könsidentitet samt att den officiella hållning är att en människa är en transperson om omgivningen betraktar personen som det.

4.1.2 Definition transperson

Definitionen av en transperson är också en nyckelterm i lagen för transpersoners rättigheter. Definitionen tyder på att det existerar nedtonade värderingar och normer i lagen.

Artikel 2(n) ämnar att definiera begreppet transperson (“transgender person”) och fastslår att en transperson är en person som faller inom någon av följande kategorier: intersex, med en blandning av drag av manliga och kvinnliga genitalier eller där det vid födseln råder oklarhet kring könet. Lagen definierar även “eunuch” som en av kategorierna för transpersoner. “‘Transgender person’ is a person who is... Eunuch assigned male at birth, but undergoes genital excision or castration”.⁶⁹ Det kan tolkas som att denna formulering latent uttrycker att en person som genomgår en kastrering eller könsamputation inte längre kan vara en man. Lagen för transpersoners rättigheter har kritiserats av politikern Naeema Kishwer som menar att lagen tillåter kastrering vilket inte är tillåtet inom islam.⁷⁰

Vidare i artikel 2(n) definieras transpersoner som transmän, transkvinnor, *Khawaja siras* eller personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck avviker från sociala normer och

⁶⁶ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(f).

⁶⁷ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s34.

⁶⁸ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 13(3).

⁶⁹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(n)(ii).

⁷⁰ Wasif, Sehrish. “NA passes controversial transgender persons’ bill”. *The express Tribune*. 2018-05-08.

kulturella förväntningar baserade på det kön dem tillskrivits vid födsel.⁷¹ Vilka de kulturella förväntningar är definieras inte i lagen. Enligt denna artikel är man en transperson om ens könsuttryck inte följer de normer som finns på någon som vid födseln kategoriserats som till exempel en pojke. Som tidigare nämnt definieras i lagen för transpersoners rättigheter ordet “könsuttryck” som något som kan handla om hur andra tolkar någons könsidentitet. En person kategoriseras alltså som transperson om andra uppfattar personen som till exempel kvinnlig. I det ursprungliga lagförslag som efter revidering ledde till den aktuella lagen för transpersoners rättigheter definierades transpersoner som följande: “..neither wholly female nor wholly male; or a combination of female or male; or neither female nor male; and whose sense of gender does not match with the gender assigned to that person at the time of birth, and includes trans-men and trans-women, persons with intersex variations and gender-queers”.⁷²

Vidare fastslår artikel 3(1) att en transperson har rätt att bli erkänd utifrån hans eller hennes egna könsidentitet.⁷³ Juridiskt råder självidentifikation kring kön, men ett latent budskap signalerar att enligt grundläggande normer och värderingar avgör omgivningen vilken könstillhörighet någon har. Revideringen som skett från lagförslaget till den aktuella lagen för transpersoners rättigheter har dock justerat det juridiska förhållningssättet kring hur någon får byta könstillhörighet.

I det tidigare lagförslag för transpersoners rättigheter lades det fram att transpersoner skulle genomgå “screening” av “District Screening Committee”.⁷⁴ Detta hade inneburit att transpersoner skulle genomgå en omfattande utredning kring deras könstillhörighet för att tillåtas byta juridiskt kön.⁷⁵ I lagförslaget stod det att kommittén skulle bestå av bland annat en psykolog eller psykiatriker, en läkare och en representant från ett transperson-samfund.⁷⁶ Mehlab Jameel är en av aktivisterna som bidrog till

⁷¹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(n)(iii).

⁷² Transgender Persons (Protection of Rights) Bill, 2017. Art2(e). (Utkast/Lagförslag)

⁷³ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 3(1).

⁷⁴ Transgender Persons (Protection of Rights) Bill, 2017. Art 6. (Utkast/Lagförslag).

⁷⁵ Junejo, Jamil. “Discriminatory draft bill on transgender rights”. *Daily Times*. 2017-06-20.

⁷⁶ Transgender Persons (Protection of Rights) Bill, 2017. Art 6. (Utkast/Lagförslag).

utförandet av lagen för transpersoners rättigheter. Hon kritiserade lagförslaget och menade att den indikerade att genitalia definierar könstillhörighet.⁷⁷

Trots att det existerar ett tredje juridiskt kön i Pakistan synliggörs fragment genom ordval som exponerar normer om ett binärt könssystem. Formuleringen “his or her”⁷⁸ som används för att beskriva transpersoners rätt till självidentifikation av kön är ett exempel på ett sådant fragment av normer.

4.1.3 Definition man och kvinna

Vidare definierar lagen för transpersoners rättigheter i Art 2(2) att ord eller uttryck som inte definieras i sammanhanget ska ha samma betydelse som i “Code of Criminal Procedure 1898” eller “Pakistan Penal Code 1860”.⁷⁹ “The Pakistan Penal Code 1860” definierar orden man och kvinna: “The word ‘man’ denotes a male human being of any age; the word ‘woman’ denotes a female human being of any age.”⁸⁰ Denna definition specificerar inte vilka egenskaper som krävs för att kategoriseras som man eller kvinna. Det uttrycks inte om en kvinna respektive en man åsyftas utifrån ett juridiskt eller ett biologiskt sammanhang.

Lagen för transpersoners rättigheter definierar inte uttryckligen orden man och kvinna och hänvisar istället till att den tidigare framlagda definitionen är den aktuella (definitionen i “Pakistan Penal Code 1860”).⁸¹ Butler menar att normen ‘kön’ agerar på ett performativt vis för att materialisera kroppens kön och materialisera könsskillnad till tjänst för förstärkandet av det obligatoriskt heterosexuella.⁸² Kön förstås som en kulturell norm som styr kroppens materialisering och inte som något kroppsligt givet som genus appliceras på eller adresseras till.⁸³ Den definition av man och kvinna som latent är närvarande i lagen

⁷⁷ Ingber, Sasha. “Pakistan passes historical transgender bill”. *NPR*. 2018-05-18.

⁷⁸ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 3(1).

⁷⁹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(2).

⁸⁰ Pakistan Penal Code (Act XLV 1860). Art 10.

⁸¹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(2).

⁸² Carlson, Åsa, *Kön, kropp och konstruktion: en undersökning av den filosofiska grunden för distinktionen mellan kön och genus*, B. Östlings bokförl. Symposion, Diss. Stockholm : Univ., 2001, Eslöv, 2001. s139.

⁸³ Carlson, Åsa, *Kön, kropp och konstruktion: en undersökning av den filosofiska grunden för distinktionen mellan kön och genus*, B. Östlings bokförl. Symposion, Diss. Stockholm : Univ., 2001, Eslöv, 2001. s140.

för transpersoners rättigheter kan dock förstås som irrelevant, eftersom lagen gör självidentifikation kring könstillhörighet möjlig för människor över 18 år. Att straffrätten inte definierar termerna man och kvinna kan gå i linje med denna självidentifikation, eftersom definitionen aldrig specificeras som till exempel biologiskt förankrad. Definition talar inte nödvändigtvis emot självidentifikation och innebär inte att det existerar grundläggande värderingar och normer som är intoleranta gentemot självidentifikation kring könstillhörighet. Vidare är en tredje könskategori juridiskt erkänd.

4.1.4 Rösträtt

Artikel 10 fastslår transpersoners rätt att rösta. Vidare fastslår lagen för transpersoners rättigheter att vilken röstningslokal som är aktuell för en person att rösta i ska avgöras beroende på vilket kön personen har på sin nationella identifikationshandling (CNIC). “No Transgender Person shall be deprived of their right to cast a vote during national, provincial and/or local government elections: Provided that the access to polling stations shall be determined according to the gender on the CNIC of a Transgender Person”.⁸⁴ I Pakistan används separata röstningslokaler för män och kvinnor eller separata rum om röstningslokalen delas mellan män och kvinnor.⁸⁵ “Election Commission of Pakistan” (ECP) har koordinerat med “National Data Registration Authority” (NADRA) för att uppmuntra kvinnor att införskaffa nationella identitetshandlingar, vilket krävs för att bli registrerad som röstare.⁸⁶ “Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women” (CEDAW) artikel 2: “States Parties condemn discrimination against women in all its forms, agree to pursue by all appropriate means and without delay a policy of eliminating discrimination against women and, to this end, undertake:...To adopt appropriate legislative and other measures, including sanctions where appropriate,

⁸⁴ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 10.

⁸⁵ UN Women. “Inclusive Electoral Processes: A Guide for Electoral Management Bodies on Promoting Gender Equality and Women’s Participation”. 2015. s34.

⁸⁶ UN Women. “Inclusive Electoral Processes: A Guide for Electoral Management Bodies on Promoting Gender Equality and Women’s Participation”. 2015. s62.

prohibiting all discrimination against women”⁸⁷. CEDAW uppmuntrar skräddarsydda insatser för att uppfylla konventionens mål, vilket separata röstningslokaler kan betraktas som i Pakistan, i strävan efter att alla ska ha möjlighet att rösta. Under valet i juli 2018 fanns inte separata röstningslokaler/rum för transpersoner som inte identifierar sig som man eller kvinna. Talespersonen för “the provincial election commission” uttryckte i ett uttalande i samband med valet att transpersoner kunde rösta i en röstningslokal för antingen män eller kvinnor, beroende på vilken könstillhörighet de var registrerade som i sina nationella identifikationshandlingar.⁸⁸ Artikel 10 i lagen för transpersoners rättigheter verkar utifrån detta inte förhålla sig till den tredje juridiska könskategori.

4.1.5 Trakasseri och våldtäkt

Lagen definierar trakasseri (“Harassment”) och uttrycker att detta inkluderar sexuell, fysisk, mental och psykologisk trakasseri. Det uttrycks i lagen att trakasserier är aggressiva påtryckningar eller hotelser med uppsåt att tvinga ovälkomna sexuella närmanden, förfrågning av sexuella tjänster eller annan verbal eller skriftlig kommunikation eller fysiska handlingar av sexuell natur eller sexuella förödmjukande attityder.⁸⁹ Fysiska handlingar av sexuell natur (“physical conduct of a sexual nature”) är ospecificikt och tydliggör inte om våldtäkt klassas som trakasseri eller inte. Att lagen inte tydligt anför om våldtäkt är trakasseri eller inte gör det otydligt hur den Pakistanska staten förhåller sig till våldtäkt. Genom formuleringen nedtonas vikten av ett ställningstagande kring frågan.

Artikel 8 i “Pakistan Penal Code 1860” fastslår följande angående definitionen för pronomen “han” i lagen: “The pronoun ‘he’ and its derivatives are used of any person, whether male or female”.⁹⁰ Enligt denna strafflag är det dock inte pronomen som uttrycks kring vem som kan våldta. Enligt Pakistansk lag är det olagligt för en man att våldta en kvinna, vilket formuleras med följande ord: “A man is said to commit rape who has sexual intercourse with a woman under circumstances falling under any of the five following

⁸⁷ UN General Assembly, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. 1249, p. 13. Art 2(b).

⁸⁸ Razzaq, Abdur. “Society: Accessing the Polling Booth”. *Dawn*. 2018-07-18.

⁸⁹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(h).

⁹⁰ Pakistan Penal Code (Act XLV 1860). Art 8.

descriptions...”.⁹¹ Vidare står det att detta sker genom penetrerande samlag med henne under till exempel följande omständigheter: Mot hennes vilja eller utan hennes samtycke.⁹² Formuleringen som används kan inte syfta på vilken person som helst, oberoende av kön. Vidare uttrycker inte Pakistansk lag att det är olagligt för en kvinna att våldta.

Under kategorin våldtäkt finns även artikel 377, “Unnatural Offences”, som lyder följande: “Whoever voluntarily has carnal intercourse against the order of nature with any man, woman or animal, shall be punished with imprisonment for life, or with imprisonment of either description for a term which shall not be less than two years nor more than ten years, and shall also be liable to fine”.⁹³ Även artikel 377 berör uttryckligen penetrerande samlag. Onaturlig (“Unnatural”) tolkar jag åsyftar allt penetrerande samlag som inte är vaginalt och inte kan leda till fortplantning. Artikel 377 formulerar att den eller de som frivilligt deltar är förövare. Utifrån detta räknas det till exempel alltid som en våldtäkt om en transkvinna som inte genomgått en könskorrigering har samlag med en man, även om det inte finns ett offer. Vidare fastslår lagen kring våldtäkt också att en transkvinna inte kan dömas till våldtäkt om personen sexuellt våldfört sig på en kvinna, eftersom formuleringen uttryckligen benämner våldtäkt (i fall när den inte är “onaturlig”) som något som görs av en man mot en kvinna. Detta står explicit och ingenstans kriminaliseras våldtäkt i fall där en kvinna är förövaren.

Enligt organisationen Equality Now’s rapport om olika länders lagstiftningar kring våldtäkt behandlar Pakistansk jurisdiktion våldtäkt mer som en moralfråga snarare än en våldsfråga.⁹⁴ Att ordet *onaturlig* infinner sig i Pakistansk lagstiftning kring våldtäkt kan vara en förklaring till varför våldtäkt inte tydligt berörs i lagen för transpersoner. En tolkning är att det skulle sända ut tvetydiga signaler om vilka värderingar och normer som lagen för transpersoner skapats genom. Om lagen för transpersoner skulle nämna våldtäkt skulle frågan kring sexualitet kanske bli mer aktuell och förslag om lagförändring skulle framföras eftersom den hade varit problematisk att sammanföra med de rättigheter som

⁹¹ Pakistan Penal Code (Act XLV 1860). Art 375.

⁹² Pakistan Penal Code (Act XLV 1860). Art 375.

⁹³ Pakistan Penal Code (Act XLV 1860). Art 377.

⁹⁴ Equality Now. “The Worlds Shame. The Global Rape Epidemic. How Laws around the World are failing to Protect Women and Girls from Sexual Violence.”. 2015. s6.

tillgodoses för transpersoner i den nya lagen. Lagen kring våldtäkt förhåller sig inte till det tredje kön som den Pakistanska staten har erkänt. Att detta nedtonas i lagen tyder på att den pakistanska staten aktivt väljer att inte beröra dessa grundläggande värderingar och normer i den officiella hållningen till transpersoner.

4.1.6 Trakasseri och sexualitet

Artikel 5 i lagen för transpersoners rättigheter fastställs vilka grunder som är förbjudna att trakassera utifrån. Dessa grunder är följande: “Harassment of transgender Persons, as defined in this Act, both within and outside the home, based on their sex, gender identity and/or expression is prohibited”.⁹⁵ Att trakasseri och diskriminering är olagligt utifrån grunderna kön, könsidentitet och/eller könsuttryck förekommer upprepade gånger i lagen. Dessa nyckeltermerna används kontinuerligt i texten för att specificera vilka grunder en transperson i sin egenskap av transperson inte får bli trakasserad eller diskriminerad utifrån.

Pakistans straffrätt är baserad på “The Indian Penal Code of 1860” och en stor del av “Pakistan Penal Code 1860” är direkt ärvd från den. Att homosexualitet kategoriseras som en onaturlig företeelse och att analt samlag är ett brott som är straffbart med livstids fängelse (eller minst 10 år) är en sektion som är bevarad från Indiens lag. Trots det allvarliga straffet är manlig homosexualitet vanligt och dessa relationer inte visas i offentligheten blir de sällan straffade.⁹⁶

Sexualitet som en grund för trakasserier eller diskriminering utelämnas ur lagen för transpersoners rättigheter. Butler menar att utövandet av genussubversion inte indikerar någonting om sexualitet. Vidare uttrycker Butler följande: “Gender can be rendered ambiguous without disturbing or reorienting normative sexuality at all. Sometimes gender ambiguity can operate precisely to contain or deflect non-normative sexual practice and

⁹⁵ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 5.

⁹⁶ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1235.

thereby work to keep normative sexuality intact”.⁹⁷ Det finns alltså inte en korrelation mellan transpersoner och sexuella praktiker.⁹⁸

Utifrån heterosexualitetsnormen betraktas det binära könssystemet (i maskulina och feminina termer) som det naturliga.⁹⁹ Butler belyser att en transperson betraktas av samhället som misslyckad i att repetera performativa handlingar och befinner sig därför utanför samhällets syn på vad som är begripligt.¹⁰⁰ Transpersoner går utanför den heteronormativa matrisen och bestraffas för det.¹⁰¹ Både normbrytande sexualiteter och normbrytande könsidentiteter avviker från den heterosexuella normen. “Pakistan Human Development Report 2017” visar att individer som testar positivt för HIV söker ofta inte hjälp på grund av social stigmatisering. De mest marginaliserade ungdomarna inom området är transpersoner.¹⁰² Enligt studien “Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan” söker transpersoner hellre vård hos icke-statliga organisationer eller traditionella helare än på statliga sjukhus.¹⁰³ Brist på möjligheter och tillvägagångssätt att tjäna pengar har gjort sexarbete vanligt bland transpersoner i Pakistan, vilket gör dem sårbara för HIV.¹⁰⁴ Det är därför anmärkningsvärt att lagen för transpersoners rättigheter överhuvudtaget inte förhåller sig till sexualitet.

Lagen uttrycker att det inte är acceptabelt att ”volontärt” ha sex ”penetrerande och ’onaturligt”. Den Pakistanska lagen förhåller sig alltså inte till självidentifikation angående könsidentitet och juridiskt kön. Om en person har kategoriserat sig juridiskt inom det tredje könet så är det fortfarande juridiskt relevant vilken typ av genitalia personen har.

⁹⁷ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, Preface xiv.

⁹⁸ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, Preface xv

⁹⁹ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s31.

¹⁰⁰ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s192.

¹⁰¹ Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 2006, s190.

¹⁰² United Nations Development Programme (UNDP). “Pakistan Human Development Report 2017”. s121.

¹⁰³ Anjum, Sohail & Atif, Iffat & Bin Fawad, Muhammad Waleed & Bin Usman Shah, Hassan & Bin Mehroz, Muhammad & Rashid Farah & Zafar Hydrie, Muhammad & Zeeshan Muzaffar, Hafiz & Rehman, Abdul & Haider, Ali & Hassan, Ahmed & Shukar, Hassaan. “Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan”. *The Pan African Medical Journal*. 2018;30:96, s3.

¹⁰⁴ Shahnaz Khan, “Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan.” *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310. s1290-1291.

Straffrätten förhåller sig alltså fortfarande till tvåkönsnormen och kategoriserar människor inom denna.

I islamisk historia har det varit en allt mer tolererbar inställning gentemot samkönat sex och samkönade relationer. Homoerotik i olika former var stort i medeltida Indien utan större inslag av förföljelse. Historiska figurer inom islam var kända för att ha deltagit i samkönade sexuella relationer. Andra välkända historiska samkönade relationer sägs inte ha varit sexuella i sin natur. Transpersoner i medeltida Indien betraktades dock som att ha avvikande beteende kring genus och sex, vilket ansågs strida mot den moderna synen på homosexualitet.¹⁰⁵ Ett sätt att förstå varför lagen inte berör frågor om sexualitet kan vara att lagen för transpersoner rättigheter har skapats med värderingen att könsidentitet och sexualitet är helt skilda företeelser som inte har med varandra att göra. Enligt Serena Nanda har det indiska samhället traditionellt inte betraktat transpersoner (*Hijras*) som har samlag med män som homosexuella, eftersom *Hijras* inte betraktas vara av samma kön som sina maskulina sexpartners. Nanda menar att gruppen inte betraktas som män eftersom de inte anses ha någon vilja att ägna sig åt aktiviteter som definieras som maskulina, att ha sex med kvinnor eller att bli fäder. Vidare menar Nanda att västerländska koloniala influenser gjort att förhållningssättet gentemot icke-könsdefinierade grupper har försämrats.¹⁰⁶

Asylum Research Centre (ARC) menar att kriminaliseringen av samkönat sex utgör en risk för transkvinnor att utsättas för polisvåld och annan våld och diskriminering.¹⁰⁷ "The Committee on Economic, Social and Cultural Rights" har rekommenderat den pakistanska staten att avkriminalisera samkönade relationer mellan samtyckande vuxna och vidta nödvändiga åtgärder för att bekämpa diskriminering baserat på sexuell läggning och könsidentitet. "The Human Rights Committee" har gjort en liknande rekommendation.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. "Impact of Gender Binarism on Hijras' Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan" *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1243.

¹⁰⁶ Nanda, Serena. "Neither Man, Nor Women, the Hijras of India, Belmont, California, 1999; G. Reddy, With Respect to Sex, Negotiating Hijra Identity in South India". Yoda Press, New Delhi, 2007. s137.

¹⁰⁷ Asylum Research Centre (ARC), *Pakistan: Country Report*, 2018. s277.

¹⁰⁸ United Nations General Assembly, Human Rights Council. *Compilation on Pakistan - Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*. 2017. Paragraf 14.

4.1.7 Nyckelterm "Ensure"

En nyckelterm i lagen för transpersoners rättigheter är ordet försäkra ("ensure"). Lagen genomsyras av att den Pakistanska staten ska försäkra att transpersoner i Pakistan tillhandahåller vitala rättigheter. I FN-konventionen *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR) lyder artikel 2 följande: "Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant".¹⁰⁹ Eftersom detta är en bred skyldighet har en tredelad typologi skapats för att säkra skyldigheter i människorättsavtal. Stater ska "...respect, protect and fulfill human rights."¹¹⁰ Stater ska utöver att respektera de mänskliga rättigheterna arbeta förebyggande för att skydda individer mot att få sina rättigheter kränkta av en annan privat aktör. En stat är skyldig att skapa och följa lagar som skyddar individer gentemot varandra. Detta är den indirekta horisontella effekten av mänskliga rättigheter.¹¹¹

I ICCPR artikel 17 uttrycks att stater ska skydda individers rätt till privatliv.¹¹² Detta innebär att det ska existera en autonom zon där människor har rätt till sitt privatliv utan att denna rättighet inskränks.¹¹³ I det australienska fallet *Toonen v Australia* menade FN:s kommitté för mänskliga rättigheter att kriminalisering av samkönat sex stred mot rätten till privatliv enligt ICCPR artikel 17.¹¹⁴ ICCPR artikel 19 tillåter dock restriktioner på rättigheten till yttrandefrihet som stöds i lagen och är nödvändig för att skydda "...public

¹⁰⁹ UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171. Art 2.

¹¹⁰ Megrét, Frédéric. "Nature of Obligations" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s101.

¹¹¹ Megrét, Frédéric. "Nature of Obligations" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s102.

¹¹² UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171. Art 17.

¹¹³ O'Flaherty, Michael. "Sexual Orientation and Gender Identity" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s306.

¹¹⁴ O'Flaherty, Michael. "Sexual Orientation and Gender Identity" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s307.

health or morals.”¹¹⁵ Pakistan kan betraktas som en muslimsk stat med en dominant moral som förbjuder homosexualitet. Europadomstolen har genom praxis skapat en princip vid namn *Margin of appreciation* som syftar till att stater har olika premisser för att uppfylla olika mål inom mänskliga rättigheter vilket gör att implementering och tillämpning sker olika från en stat till en annan på grund av olika möjligheter. FN:s kommitté för mänskliga rättigheter har applicerat denna doktrin på ICCPR.¹¹⁶ Det uttrycks dock även följande i ICCPR: “..morals may only be invoked to restrict rights where such morals are, inter-alia, non-discriminatory in effect and compatible with the universality of human rights.”¹¹⁷ *Margin of appreciation* bör därför inte vara applicerbart för att hävda att samkönat sex får vara kriminaliserat i Pakistan. Den pakistanska staten är likväl skyldiga att respektera, skydda och uppfylla mänskliga rättigheter. Den pakistanska staten är ansvarig för de händelser som kan härledas till statens tillkortakommanden att skydda individer från andra individer och staten skyddar inte individer mot trakasserier på grund av sexuell läggning. Jack Donnelly har poängterat att Australien må ha godtagit att sex mellan samtyckande vuxna hör till människors privatliv, men att denna syn på privatliv inte är representativt för alla världens länder.¹¹⁸

4.1.8 Rätt till offentliga platser

Artikel 14 i lagen för transpersoners rättigheter avhandlar transpersoners rättighet att tillgå offentliga platser för nöjen eller för religiösa ändamål. Enligt artikel 14 måste staten förse transpersoner möjligheten att tillgå offentliga platser, i enlighet med artikel 26 i “The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan, 1973”.¹¹⁹ Artikel 26 lyder följande: “(1) In

¹¹⁵ UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171. 1966. Art19.

¹¹⁶ O’Flaherty, Michael. “Sexual Orientation and Gender Identity” i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s307.

¹¹⁷ O’Flaherty, Michael. “Sexual Orientation and Gender Identity” i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s307.

¹¹⁸ Donnelly, Jack. “Non-Discrimination and Sexual Orientation: Making a Place for Sexual Minorities in the Global Human Rights Regime.” Hayden, Patrick (red.). *The Philosophy of Human Rights*, New York: Paragon House, 2001. s565.

¹¹⁹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 14.

respect of access to places of public entertainment or resort, not intended for religious purposes only, there shall be no discrimination against any citizen on the ground only of race, religion, caste, sex, residence or place of birth..(2) Nothing in clause (1) shall prevent the State from making any special provision for women and children.”¹²⁰ Staten ska gällande tillträde till offentliga platser inte diskriminera utifrån kön, men lämnar möjlighet att inte förse kvinnor tillträde. Lagen definierar inte om ordet kvinna (“women”) berör transkvinnor.

Human Rights Watch rapporterade 2016 att kvinnor, religiösa minoriteter och transpersoner under året var offer för våldsamma attacker och för förföljelse, och att staten misslyckades att bistå med tillräckligt skydd samt att hålla förövare ansvariga.¹²¹ Individer som kategoriserar sig inom gruppen *Khwaja siras* uppträdde till nyligen som dansare under firanden i muslimska (Sufi) tempel, tills staten skapade restriktioner på grund av oro för att folksamlingen skulle uppkalla våldsamheter.¹²² Andrew Byrnes och Catherine Renshaw uttrycker följande: “Many modern constitutions set out the permissible limitations that may be imposed on the exercise of protected rights, often drawing on the framework contained in international treaties. Generally, the state must demonstrate that any restriction is adopted in pursuit of a legitimate aim (for example, ‘to protect the rights and freedoms of others’, to ensure ‘national security’, or to protect ‘public order’), is provided for by law, and is a reasonable and proportionate restriction on the exercise of the right.”¹²³ Pakistans grundlag garanterar föreningsfrihet med undantag för när den hotar nationens säkerhet, allmänna ordningen eller moralen.¹²⁴ Transpersoners rätt att tillgå offentliga platser riskerar att underkuvas av statens rätt att behålla allmän ordning, eller till och med att behålla moralen. Detta kan betraktas som något som nedtonas i lagen för transpersoners rättigheter,

¹²⁰ The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973. Art 26.

¹²¹ Human Rights Watch. “Pakistan, events of 2016”. 2016.

¹²² Shahnaz Khan, “Khwaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan.” *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310. s1290.

¹²³ Byrnes, Andrew & Renshaw, Catherine. “Within the State” i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s467.

¹²⁴ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s10.

eftersom grundläggande värderingar och normer kan göra att denna rättighet inte tillgodoses i praktiken.

4.1.9 Arvsrätt och religion

Artikel 7 i “Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018” formulerar transpersoners rättigheter kring att ärva. Vidare uttrycks i artikel 7 att ingen diskriminering ska råda gentemot transpersoner kring rätten att ärva sin rättmätiga del av egendomar utifrån lagen om arvsrätt.¹²⁵ Det uttrycks att arvsrätt för transpersoner ska gå i enhetlighet med “The law of inheritance”.¹²⁶ Arvsrätten ser olika ut beroende på vilken religionstillhörighet arvlåtaren besatt.¹²⁷ Vidare uttrycks i artikel 7 att andelen en transpersons ska ärva beror på vilken könstillhörighet en person är registrerad som på sina nationella identifikationshandlingar. Transmän ska ärva andelen som en man ska ärva och transkvinnor ska ärva andelen som en kvinna ska ärva.

Vidare stadgar lagen att för personer vilka staten vid födseln inte kunnat identifiera som man eller kvinna och som fyllt 18 år ska man ärva utifrån vilken könstillhörighet man själv identifierar sig inom. Om man varken identifierar sig som transkvinna eller transman ska man ärva medelvärdet av vad en man och en kvinna ärver.¹²⁸ Om man inte fyllt 18 år och har en könstillhörighet som staten inte kunnat identifiera som manligt eller kvinnligt vid födseln bestäms huruvida en person inom arvsrätt ska identifieras som man eller kvinna genom en medicinsk undersökning och beslutet fastläs beroende på följande: “On the basis of predominant male or female features.”¹²⁹ Det är tvetydigt huruvida detta syftar på en ny medicinsk undersökning, som ska genomföras på till exempel en tonåring, eller om beslutet fattas baserat på den medicinska undersökning som skett vid födseln. Under 18 år gäller i vilket fall ingen form av självidentifikation för könstillhörighet.

¹²⁵ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 7(1).

¹²⁶ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 7(1).

¹²⁷ Zahid Law Associates. “Inheritance Provisions in Pakistan – Hire Leading Succession Lawyers“.

¹²⁸ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 7(2).

¹²⁹ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 7(3)(iii).

I "The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan, 1973" förklaras islam till att vara den officiella religionen.¹³⁰ I konstitutionen fastslås även följande: "Subject to law, public order, and morality, every citizen shall have the right to profess, practice, and propagate his religion." och "Every religious denomination and every sect thereof shall have the right to establish, maintain and manage its religious institutions."¹³¹ Shahnaz Khan menar att transpersoner i Pakistan till majoriteten identifierar sig som muslimer och praktiserar islam, samtidigt som de hämtar styrka och social legitimitet från Hindu-gudinnor.¹³²

I konstitutionen definieras en muslim enligt följande: "a person who 'believes in the unity and oneness of Almighty Allah, in the absolute and unqualified finality of the Prophethood of Muhammad ... the last of the prophets, and does not believe in, or recognize as a prophet or religious reformer, any person who claimed or claims to be a prophet after Muhammad'".¹³³ Vidare följer en lista på minoritetsreligioner i Pakistan (Buddhism, Hindu, Sikh, Parsi, Qadiani, Ahmadis, Bahai). Enligt konstitutionen är en person som tillhör någon av dessa samfund eller hör till någon av de lägsta kasten i kastsystemet inte en muslim.¹³⁴ Förföljelse av religiösa minoriteter sker gentemot flera religioner men även mot muslimska minoriteter som betraktas som icke-acceptabla.¹³⁵ Enligt den Pakistanska regeringen är gruppen Ahmadi inte muslimer, trots att gruppen själva identifierar sig som det.¹³⁶ Staten tycks alltså inte anse att självidentifikation är absolut inom religion.

Pakistanska medborgares religionstillhörighet registreras i deras nationella identifikationshandlingar (CNIC¹³⁷). Vid födseln fastslås vad vi kan kalla den juridiska religionen, utifrån vilken religion fadern är registrerad under. Ingen lag förbjuder från att

¹³⁰ The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973. Art 1.

¹³¹ The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973. Art 20a) & 20b).

¹³² Khan, "Khawaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310. s1290

¹³³ The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973. Art 260.

¹³⁴ The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973. Art 260.

¹³⁵ Posner, Eric A, *The twilight of human rights law*, Oxford University Press, New York, 2014, s4.

¹³⁶ BBC News. "Who are the Ahmadi?". *BBC News*. 2010-05-10.

¹³⁷ CNIC- Computerized National Identity Card.

konvertera från islam till annan religion, men det är förbjudet för icke-muslimer att försöka omvända muslimer. Icke-muslimer kan konvertera till islam.¹³⁸ Sedan 2018 krävs domstolsbeslut för att byta religion i sina offentliga handlingar.¹³⁹ Religionsfriheten är skyddad i grundlagen, men omfattande begränsningar utgör ändå diskriminering gentemot religiösa minoriteter.¹⁴⁰ Utöver de sekulära domstolarna existerar en religiös rättsordning bestående av den federala sharia-domstolen som främst dömer i fall inom familjerätt.¹⁴¹

Majoriteten av Pakistans befolkning är registrerade som muslimer och faller inom den muslimska arvsrätten vilken fastslår att en man i de allra flesta fall ska ärva den dubbla andelen av vad en kvinna ska ärva.¹⁴² I Koranen uttrycks att både män och kvinnor har rätt att ärva av vad föräldrar och släktingar lämnar efter. Logiken bakom vad som tillkommit i muslimsk arvsrätt om att en man ska ärva dubbelt av vad till exempel hans syster ska ärva är att han förväntas finansiellt stötta system.¹⁴³ Inom den muslimska arvsrätten gäller inte konceptet av testamente.¹⁴⁴ Möjligheten finns inte att göra en person arvlös utan att skänka bort sina tillgångar innan sin död. Detta kan tänkas stärka transpersoners chans att få sina rättigheter kring arv tillgodosedda vilket kan vara nödvändigt eftersom Nisar menar att social stigmatisering av transpersoner är utbrett och uteslutning av en person med normavvikande identitet är vanligt.¹⁴⁵

4.1.10 Tiggeri

Artikel 17 i lagen för transpersoners rättigheter berör straffrätt: “Whoever, employs, compels or uses any transgender person for begging shall be punishable with imprisonment

¹³⁸ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s11.

¹³⁹ Ary News. “IHC restrains individuals from changing religion without court permission”. 2018-02-23.

¹⁴⁰ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s11.

¹⁴¹ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s3.

¹⁴² Zahid Law Associates. “Inheritance Provisions in Pakistan – Hire Leading Succession Lawyers”.

¹⁴³ Zermine, Mariam. “Inheritance Rights: high time women claim share in the pie”. *Pakistan Today*. 2018-09-28.

¹⁴⁴ Zahid Law Associates. “Inheritance Provisions in Pakistan – Hire Leading Succession Lawyers”.

¹⁴⁵ Nisar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, 2018, s64.

which may extend to six months or with fine which may extend to fifty thousand rupees or with both.”¹⁴⁶ Transpersoner som diskriminerad grupp livnär sig ibland på att tigga.¹⁴⁷ *Hijras* tappade status under kolonialtiden och brittiska administratörer demoniserade gruppen, vilket påstods vara av moraliska anledningar.¹⁴⁸ Transpersoners kodifierade rätt att tigga och samla allmosor kriminaliserades.¹⁴⁹ Tiggeriet betraktades som utpressning.¹⁵⁰ Vidare är tiggeri påtagligt associerat till strukturell diskriminering.¹⁵¹ Enligt Nisars empiriska studier är autenticitet relevant för transpersoner i bemärkelsen att män som (de anser) låtsas vara som dem genom att klä sig i kläder med kvinnliga attribut för att tigga, har tillskansat sig transpersoners rättigheter.¹⁵² Att den pakistanska staten har legaliserat tiggeri och kriminaliserat exploatering av transpersoner kopplat till tiggeri kan tolkas som ett sätt att återuppta normer och värderingar från innan kolonialtiden.

Universal Declaration of Human Rights artikel 5 uttrycker följande: “No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.”¹⁵³ Vidare har Pakistan ratificerat *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*.¹⁵⁴ Vanja Hamzic menar att den skriptuella tolkningen och appliceringen av *shari'a* inte stämmer överens med de bindande bestämmelserna av internationella mänskliga rättigheter, till exempel på grund av den rådande *jus cogens* norm

¹⁴⁶ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 17.

¹⁴⁷ Utrikesdepartementet. “Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016” Regeringskansliet. s18.

¹⁴⁸ Preston, L. W. A right to exist: Eunuchs and the state in nineteenth-century India. *Modern Asian Studies*, 371–387. 1987. s374.

¹⁴⁹ Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. “Impact of Gender Binarism on Hijras’ Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan” *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017. s1216.

¹⁵⁰ Khan, Shahnaz. “What Is in a Name? Khwaja Sara, Hijra and Eunuchs in Pakistan.” *Indian Journal of Gender Studies* 23, no. 2: 218–42. 2016. s223.

¹⁵¹ Anjum, Sohail & Atif, Iffat & Bin Fawad, Muhammad Waleed & Bin Usman Shah, Hassan & Bin Mehroz, Muhammad & Rashid Farah & Zafar Hydrie, Muhammad & Zeeshan Muzaffar, Hafiz & Rehman, Abdul & Haider, Ali & Hassan, Ahmed & Shukar, Hassaan. “Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan”. *The Pan African Medical Journal*. 2018;30:96, s3.

¹⁵² Nisar. “(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan.” *Gender & Society*, 2018, s72-73.

¹⁵³ UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A (III). art5.

¹⁵⁴ UN General Assembly, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, 10 December 1984, United Nations, Treaty Series, vol. 1465, p. 85.

som gäller kring förbud av tortyr.¹⁵⁵ Att utnyttja en transperson för tiggeri kan tolkas som en form av “degrading treatment” vilket är ett sätt att förstå den pakistanska statens beslut att kriminalisera denna handling. Det är också ett sätt att förstå den pakistanska statens officiella hållning kring de bestämmelser de ingått kring tortyr.

4.2 Textens kontextuella sammanhang

Följande del ämnar att undersöka vilka (sociala) sammanhang lagen för transpersoners rättigheter är utformad i. Detta genomförs genom att undersöka processen som lagen skapats i och genom att undersöka vilken situation Pakistan befinner sig i utifrån aspekter av bland annat jämställdhet. Vidare undersöks vilka som har tillträde till lagen.

4.2.1 Processen lagen skapats genom

Originalversionen av lagförslaget för transpersoners rättigheter presenterades av senatören Babar Awan, politiker för “the Pakistan People’s Party”.¹⁵⁶ Vidare skapade “the Pakistan National Commission on Human Rights (NCHR)” ett modifierat utkast av ett lagförslag för transpersoners rättigheter som likt det första fick stark kritik. “The Transgender Persons (Protection of Rights) Bill 2017” granskades av icke statliga organisationer och “civil society organisations¹⁵⁷”.¹⁵⁸ Lagförslaget var avsedd som juridisk tolkning av internationella rättsliga mekanismer och fokuserade på diskriminering inom utbildning med syfte att öka transpersoners chans att gå i skolan och fullfölja sin utbildning.¹⁵⁹ Lagförslaget redigerades ytterligare av lagstiftare som konsulterat representanter från staten, jurister, läkare, icke-statliga organisationer, människorättsaktivister och transpersoner.¹⁶⁰ Den version som gick igenom presenterades av lokala aktivister och skiljer sig markant från det ursprungliga

¹⁵⁵ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s271.

¹⁵⁶ Maruf. “Pakistan passed a bill for the protection of the rights of transgender persons and will be signed into law”. 2018-05-08.

¹⁵⁷ Civil society organisations (CSOS): Organisationer som är icke-statliga, icke-vinstdrivande och volontära.

¹⁵⁸ Right to Education. “The right to education of transgender people”. 17 November 2017.

¹⁵⁹ Right to Education. “The right to education of transgender people”. 17 November 2017.

¹⁶⁰ Right to Education. “The right to education of transgender people”. 17 November 2017.

förslaget.¹⁶¹ Lagförslaget godkändes av alla stora politiska partier i landet.¹⁶² “The Transgender Protection of Rights Bill, 2018” passerade i nationalförsamlingen, med majoriteten av rösterna och passerades sedan i senaten.¹⁶³ Mehlab Jameel, en transaktivist som var med och skapade lagen menade att de första utkasterna saknade röster från gräsrotsnivån av samfund för transpersoner. “Many people in Pakistan’s transgender community are poor and uneducated, and their problems and rights are much more complicated than the more ‘elite’ members who were involved with creating the bill.”¹⁶⁴

4.2.2 Jämställdhet

Lagen för transpersoners rättigheter är utformad i ett sammanhang var jämställdheten mellan män och kvinnor är bristfällig. Förenta Nationernas HDR (“Human Development Reports”) mäter könsrelaterad ojämställdhet utifrån följande tre dimensioner: “...reproductive health, empowerment, and economic activity.”¹⁶⁵ Reproduktiv hälsa är inte en faktor som är relevant för transkvinnor då de inte kan föda barn. Däremot är “empowerment” och ekonomisk aktivitet relevant. “Empowerment” mäts i denna kontext genom att undersöka hur många säten i parlamentet som kvinnor har och genom att undersöka hur många kvinnor respektive män som gått i skolan samt besitter högre utbildning.¹⁶⁶ Mätningen “Gender Inequality Index” (GII) rankar Pakistan som plats 133 av de 160 länder som är inräknade i undersökningen och presenterar att kvinnor har 20% av sätena i parlamentet och 27% av de vuxna kvinnorna har uppnått “secondary level of education”, jämfört med 47,3% av de vuxna männen.¹⁶⁷ Nisar menar att människor på grund av patriarkala strukturer främjar att vara juridiskt kategoriserade som män vilket

¹⁶¹ Maruf. “Pakistan passed a bill for the protection of the rights of transgender persons and will be signed into law”. 2018-05-08.

¹⁶² Dr Nadeem Omar Tarar. “Transgender Legislation”. *Daily Times*. 2017-07-17.

¹⁶³ The Nation. “NA passes Transgender Persons Protection of Rights Bill 2018”. 2018-05-08.

¹⁶⁴ Nazish, Kiran. “Pakistan Passes Widespread Reforms To Grant Transgender Rights”. *The Daily Good*. 2018-05-15.

¹⁶⁵ United Nations Development programme “Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update, Briefing note for countries on the 2018 Statistical Update Pakistan”. *United Nations*. 2018. s4.

¹⁶⁶ United Nations Development programme “Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update, Briefing note for countries on the 2018 Statistical Update Pakistan”. *United Nations*. 2018. s5.

¹⁶⁷ United Nations Development programme “Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update, Briefing note for countries on the 2018 Statistical Update Pakistan”. *United Nations*. 2018. s5.

innebär att det (sett till denna kontext) inte är gynnsamt att byta juridiskt kön från man till kvinna eller till den tredje kategorin.¹⁶⁸ Vidare menar Nisar att ett tredje juridiskt kön har begränsade möjligheter inom ett patriarkalt system och uttrycker att det symboliska värdet i att juridiskt erkänna icke-könsdefinierade grupper inte bör överskattas.

4.2.3 Social stigmatisering

Ytterligare ett sammanhang som lagen för transpersoner är skapad i är att transpersoner är en stigmatiserad grupp. Historiskt har möjligheten att hålla sin kontroversiella identitet hemlig varit ett nödvändigt skydd mot förtryck och trakasserier för grupper som går emot normen, i synnerhet för stigmatiserade grupper som sexuella minoriteter.¹⁶⁹ Rättsligt erkännande av transpersoner i Pakistan kan utifrån detta både gynna och vara problematiskt för människor som tillhör denna grupp. Med ett erkännande från staten medföljer en ansats att förstå, definiera och kategorisera transpersoner i linje med religiösa och kulturella normer men att officiellt byta juridiskt kön kan skapa göra transpersoner mer synliga och utsatta för diskriminering och förtryck. Detta är ett (socialt) sammanhang som kan utgöra ett hinder för transpersoner att välja att juridiskt kategorisera sig inom det tredje juridiska könet.

En syn på konsekvenser av att avkriminalisera homosexualitet är att det skulle innebära en limiterad progression. Avkriminalisering skulle inte per se bekämpa sociala fördomar. Riktigt skydd för sexuella minoriteter kan kräva inkludering inom rätten till icke-diskriminering.¹⁷⁰ I Pakistans fall har avkriminalisering inte skett, men lagen för transpersoners rättigheter har skapats för att förse transpersoner skydd från diskriminering. Transpersoner räknas in inom sexuella minoriteter. Avkriminalisering kräver rättigheter från diskriminering för att det faktiskt ska räknas som skydd. En tolkning är att rättigheter

¹⁶⁸ Nisar, Muhammad Azfar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s60

¹⁶⁹ Herdt, Gilbert. "Why Secrecy?" In *Secrecy and Cultural Reality: Utopian Ideologies of the New Guinea Men's House*, 33-64. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2003.

¹⁷⁰ Donnelly, Jack. "Non-Discrimination and Sexual Orientation: Making a Place for Sexual Minorities in the Global Human Rights Regime." Hayden, Patrick (red.). *The Philosophy of Human Rights*, New York: Paragon House, 2001.

från diskriminering i sin tur kräver avkriminalisering för att det faktiskt ska räknas som skydd.

4.2.4 Internationell rätt

Följande del ämnar att undersöka hur den Pakistanska statens föreställningar om människorätt kommer till uttryck i deras officiella hållning till transpersoner via ställningstaganden inom internationell rätt. Detta är av intresse för att förstå de sammanhang som lagen för transpersoners rättigheter har skapats i.

“The Yogyakarta Principles on the Application of International Human Rights Law in relation to sexual Orientation and Gender Identity were finalised at the expert meeting in Yogyakarta, Indonesia, from 6 to 9 November 2006 and officially launched on 26 March 2007 in Geneva at an event coinciding with a session of the UN Human Rights Council.”¹⁷¹

The Yogyakarta Principles är en universell guide till mänskliga rättigheter som utgör internationella principer kring sexuell läggning och könsidentitet.¹⁷² Föredraganden till principerna, Michael O’Flaherty menar att dess syftet med utformandet var följande: “(i)..outline the forms of human rights violations experienced by individuals and communities of diverse sexual orientations or gender identities in an inclusive and comprehensive manner; (ii) ascertain precisely how the existing standards of international human rights law apply to those situations; and (iii) identify the nature and scope of the responsibility that states have to implement those standards.”¹⁷³ Bland annat adresserar principerna staters skyldighet under internationell rätt att förse lika skydd och att försäkra frihet från diskriminering till alla, även om det framstår som motsägelsefullt i relation till officiell religion eller andra föreställningar. Vidare fastslår den att stater har en skyldighet att försäkra att alla människor, inklusive människor med normbrytande sexuella läggningar

¹⁷¹ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s249.

¹⁷² “The Yogyakarta Principles”. 2016.

¹⁷³ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s250.

och könsidentiteter har friheten att praktisera religiösa och icke-religiösa föreställningar (ensamma eller med andra) utan andras inblandning eller tvång.¹⁷⁴ *The Yogyakarta Principles* har dock ingen bindande funktion.¹⁷⁵ Principerna definierar könsidentitet enligt följande: “each person’s deeply felt internal and individual experience of gender, which may or may not correspond with the sex assigned at birth, including the personal sense of the body (which may involve, if freely chosen, modification of bodily appearance or function by medical, surgical or other means) and other expressions of gender, including dress, speech and mannerisms.”¹⁷⁶ Som redovisat i under rubrik “4.1.1 Definition könsuttryck och könsidentitet” lyder definitionen av könsidentitet i lagen för transpersoner som följande: “...means a person’s innermost and individual sense of self as male, female or a blend of both or neither; that can correspond or not to the sex assigned at birth.”¹⁷⁷ Definitionerna är inte exakt likadana, men det finns likheter i formuleringarna.

År 2008 presenterade Argentina ett historiskt uttalande angående mänskliga rättigheter, sexuell läggning och könsidentitet som talade för fullt skydd av de mänskliga rättigheterna för dessa grupper. Antalet stater som stöttade var 66 stycken, medan 57 stater ställde sig emot detta och deltog i vad som kallas "the counter statement". Pakistan var en av dessa 57 stater.¹⁷⁸ Flera medlemsstater i Organization of Islamic Cooperation (OIC) menade att sexuell läggning och könsidentitet inte kan vara diskrimineringsgrunder och uttryckte oro kring att ett sådant erkännande skulle riskera att leda till att diverse olämpliga handlingar skulle legitimeras, inklusive pedofili.¹⁷⁹ År 2012 presenterade *United Nations*

¹⁷⁴ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s250.

¹⁷⁵ O’Flaherty, Michael. “Sexual Orientation and Gender Identity” i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s313.

¹⁷⁶ “Yogyakarta Principles on the Application of International Human Rights Law in relation to Sexual Orientation and Gender Identity”. *Asia-Pacific Journal on Human Rights & the Law*. 2008, Vol. 9 Issue 2, p86-113. 28p. s86.

¹⁷⁷ Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018. Art 2(f).

¹⁷⁸ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s246-247.

¹⁷⁹ Hamzic, Vanja. “The Case of ‘Queer Muslims’: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos.” *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011. s246-247.

High Commissioner for Human Rights en rapport om våld och diskriminering till följd av sexuell läggning och könsidentitet. Pakistans representant i rådet deltog som representant av OIC och kritiserade diskussionen samt ifrågasatte konceptet av sexuell läggning.¹⁸⁰

4.2.5 Tillträde till lagen för transpersoners rättigheter

Denna del ämnar att undersöka vem/vilka som har tillträde till lagen. För att utforska detta undersöks sociala strukturer och politiskt deltagande.

Gamla sociala strukturer från den Indiska subkontinenten lever kvar i dagens Pakistan och utgör ett informellt kastsystem. Ahmed Usman menar att kastsystemet i Pakistan på grund av den ökande urbaniseringen tynar bort med tiden men att geografisk isolering och gamla strukturer fortfarande lever kvar.¹⁸¹ Hinduer och muslimer i den Indiska subkontinenten praktiserar kastsystemet olika. För hinduer härstammar kastsystemet från religionen och dess heliga texter, vilket inte existerar inom islam. För icke-hinduer lever strukturerna från kastsystemet kvar från det kulturella arvet av hinduismen.¹⁸² Usman sammanfattar vad kastsystemet i det Pakistanska samhället utgörs av: “A hierarchical system of hereditary based and endogamous social groups, called zats or quoms, with definite occupational specializations, differing greatly in privilege, power, and the respect accorded to them by others. In any such system, the organization of one stratum may only meaningfully be described with reference to its relations to the other strata.”¹⁸³ Ursprungligen baserades kastsystemet i den Indiska subkontinenten på kategoriseringen av människor baserat på yrken, vilket sedan utvecklades till en ställning man ärver.¹⁸⁴ Kastsystemet i den pakistanska kontexten representerar en ärftlig hierarkisk ordning. Ett

¹⁸⁰ O’Flaherty, Michael. “Sexual Orientation and Gender Identity” i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013, s314.

¹⁸¹ Usman, Ahmed. “A Comparison of Hindu and Muslim Caste System in Sub-Continent.” *South Asian Studies (1026-678X)*, vol. 32, no. 1, Jan. 2017, pp. 91–98. 2017. s91.

¹⁸² Usman, Ahmed. “A Comparison of Hindu and Muslim Caste System in Sub-Continent.” *South Asian Studies (1026-678X)*, vol. 32, no. 1, Jan. 2017, pp. 91–98. 2017. s92.

¹⁸³ Usman, Ahmed. “A Comparison of Hindu and Muslim Caste System in Sub-Continent.” *South Asian Studies (1026-678X)*, vol. 32, no. 1, Jan. 2017, pp. 91–98. 2017. s93.

¹⁸⁴ Khatri, Sapna. “Hijras: The 21st Century Untouchables.” *Washington University Global Studies Law Review*, no. Issue 2, 2017, p. 387. 2017. s387.

stort ekonomiskt kapital förhöjer inte automatiskt någons kast inom den hierarkiska ordningen och en människas bostad eller sätt att leva bestäms inte utifrån vilket kast någon har.¹⁸⁵ Kastsystemet har traditionellt bestått av fyra primära kast samt det lägsta kastet bestående av “the Untouchable” vilka bestått av till exempel gatu- och toalettstädare som betraktats för smutsiga för att vara i kontakt med övriga samhället.¹⁸⁶ Sapna Khatri menar att transpersoner i Indien lever inom denna kategori.¹⁸⁷ Vanligt förekommande sysselsättningar för transpersoner i Pakistan är som tidigare nämnt tiggeri och sexarbete.¹⁸⁸ Utifrån Butlers perspektiv lever människor i en process av att verka med eller emot de normer eller konstruktioner som bidrar till att forma oss. Transpersoner bestrider i någon form normer och konstruktioner som de tvingats in i.¹⁸⁹ Genom subversiva kroppsliga handlingar gör transpersoner motstånd mot fasta identiteter inom kön och genus.¹⁹⁰ Kanske kan vi förstå detta motstånd som bidragande kring vilken roll transpersoner besitter inom det hierarkiska systemet. Usmans studier visar på att i delar av Pakistan formas individers rätt till politisk medverkande kring deras grupps ställning i det hierarkiska kastsystemet.¹⁹¹ “World Justice Project 2017” presenterade år 2017 statistik angående “Legal Awareness” och denna påvisar inget korrelation mellan kön eller utbildningsnivå och bättre kunskap kring rättigheter.¹⁹²

Nisar uttrycker följande: “Importantly, the Khwaja Sira do not see law as the ultimate arbiter of their identity.”¹⁹³ Utifrån denna uppfattning är det rättsliga erkännandet

¹⁸⁵ Usman, Ahmed. “A Comparison of Hindu and Muslim Caste System in Sub-Continent.” *South Asian Studies (1026-678X)*, vol. 32, no. 1, Jan. 2017, pp. 91–98. 2017. s94.

¹⁸⁶ Khatri, Sapna. “Hijras: The 21st Century Untouchables.” *Washington University Global Studies Law Review*, no. Issue 2, 2017, p. 387. 2017. s387.

¹⁸⁷ Khatri, Sapna. “Hijras: The 21st Century Untouchables.” *Washington University Global Studies Law Review*, no. Issue 2, 2017, p. 387. 2017. s389.

¹⁸⁸ Shahnaz Khan, “Khwaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan.” *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310. s1290-1291.

¹⁸⁹ Williams, Cristian. “Gender Performance: The TransAdvocate interviews with Judith Butler”. *The TransAdvocate*. 2014-05-01.

¹⁹⁰ Ambjörnsson, Fanny, Vad är Queer?, 2:a upplaga. Natur & Kultur, Stockholm, 2016, s119.

¹⁹¹ Usman, Ahmed. “Marginalized voters and supporters: Biradari system, caste hierarchy and rights to political participation in rural Punjab”. *Journal of Political Science*. 23. pp 515-524. 2016. s614.

¹⁹² World Justice Project. “The Rule of Law in Pakistan. Key Findings from the 2017 Extended General Population Poll & Justice Sector Survey”. 2017. s7.

¹⁹³ Nisar, Muhammad Azfar. *(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan*. Gender & Society blog. 2018.

inte centralt. Vare sig transpersoner har tillgång till lagen för transpersoners rättigheter eller inte kan värdet av lagen ifrågasättas. Kanske är det för att en stor del av Pakistans transpersoner lever utanför systemet. Det är svårdefinierat vilka som har tillträde till texten som utgör lagen, likväl är det svårdefinierat vilka som kan/kommer kunna tillgå produkten av den. Jack Donnelly har formulerat sig som följande angående rättigheter för sexuella minoriteter, vilket inkluderar transpersoner: “And as the continuing problems of women, racial and ethnic minorities, and some religious minorities remind us, even after formal protection is granted, at the national, regional, or international level, the struggle for effective enjoyment of rights to nondiscrimination can remain a difficult one.”¹⁹⁴

¹⁹⁴ Donnelly, Jack. “Non-Discrimination and Sexual Orientation: Making a Place for Sexual Minorities in the Global Human Rights Regime.” Hayden, Patrick (red.). *The Philosophy of Human Rights*, New York: Paragon House, 2001. s567.

5 Resultat

Genom analysen har tre centrala resultat framkommit kring vilka rättighetsföreställningar som kommer till uttryck i den Pakistanska statens officiella reglering av transpersoners rättsliga status och dessa redovisas under varsin rubrik. Dessa resultat har gemensamt att de är relevanta för den helhetsbild av statens förhållningssätt gentemot transpersoner som krävs för att förstå eventuella föreställningar staten har kring människorätt. Vad som presenteras är främst aspekter som inte berörs i lagen, vilket tyder på att staten undviker att formulera sig kring de rättighetsföreställningar som inte stämmer överens med konventioner kring mänskliga rättigheter inom internationell rätt.

5.1 Den binära ordningen

Lagen för transpersoners rättigheter har av den pakistanska staten formats i ett sammanhang var transpersoner har en plats i historien som inom gruppen *Hijra* eller *Khawaja sira*. Lagen för transpersoners rättigheter förhåller sig till transpersoner som en erkänd grupp, men analysen tyder på att detta förhållningssätt inte genomsyrar den pakistanska statens övriga officiella förhållningssätt. Grundlagarna och konstitutionell praxis verkar utifrån ett perspektiv i vilket det binära könssystemet behandlas som en självklar sanning. Dessa grundlagarna har konserverande verkan och för att förändra den pakistanska statens officiella förhållningssätt skulle dessa alltså behöva genomgå transformation. Nisar belyser att det tredje juridiska könet hotar det naturliga i det binära könssystemet som utgör den institutionella grunden för patriarkatet. Patriarkala sociala institutioner som stat och familj motarbetar individer från att registrera sig inom det tredje könet. Jag håller med om detta och menar att det även motarbetar lagstiftning som ska skydda transpersoners rättigheter. Vidare uttrycker Nisar att det krävs konkreta fördelar som kompenserar för de patriarkala strukturer som motsätter sig det tredje juridiska könet. Att ett tredje kön är juridiskt erkänt är inte i sig en hållbar lösning för att inkludera transpersoner socialt eftersom transpersoner

i Pakistan ofta lever i extrem fattigdom.¹⁹⁵ Lagen för transpersoners rättigheter kan vara just en sådan konkret fördel som Nisar syftar på är nödvändig. Däremot tycks lagen förhålla sig till just det binära system som Nisar menar behöver försvinna. Lagen för transpersoners rättigheter förhåller sig till den binära ordningen som icke-existent, men refererar vid återkommande tillfällen till de grundlagar som reproducerar detta perspektiv. Därav menar jag att det krävs att staten tar ställning till hur den binära ordningen som genomsyrar Pakistans lagar ska förändras. Detta för att skapa utförliga och lika rättigheter till alla medborgare inom samtliga juridiska köns kategorier.

5.2 Sexualitet

Sexualitetsaspekten berörs inte i lagen för transpersoners rättigheter. Utifrån Butlers teoretiska perspektiv korrelerar inte könsidentitet och sexuell läggning. Detta innebär dock inte att transpersoner i Pakistan inte kan vara i behov av särskilda rättigheter gällande sexuell läggning. Den föreställning som vid första ögonkastet kommer till uttryck i den officiella hållningen till transpersoner är att den pakistanska staten inte betraktar könsidentitet och sexuell läggning som relaterade. Ingenstans i lagen för transpersoners rättigheter framkommer ett aktivt ställningstagande kring sexuell läggning eller rättigheter utifrån detta. Lagen hänvisar däremot till andra aktuella lagar i Pakistan, vilka kriminaliserar sexuella läggningar som inte går i enlighet med den heterosexuella matrisen. Det existerar alltså latent budskap i lagen för transpersoners rättigheter som tyder på att den pakistanska statens föreställningar kring mänskliga rättigheter inte är att de ska inkludera människor med avvikande sexualiteter. Vidare definieras inte vad som är en homosexuell handling, och därmed inte heller om och när en transperson riskerar att bryta mot denna lag bara genom att utöva sin sexualitet. Därav är statens frånvarande rättigheter för avvikande sexualiteter högst relevant i regleringen av transpersoners rättsliga status. Det kommer alltså till uttryck att sexuella minoriteter endast är tillåtet inom strikta och specifika ramar och att sex och relationer inte tillåts vara normbrytande.

¹⁹⁵ Nisar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, 2018, s61.

5.3 Självidentifikation

Vidare tyder analysen på att den rätt till självidentifikation som den Pakistanska staten pekar på att transpersoner ska ha inte råder i alla lägen. Därav drar jag slutsatsen att självidentifikation faktiskt inte råder alls eftersom konceptet bygger på att den alltid är självvald till skillnad från i detta fall där den styrs av utomstående aktörer när det passar. Den Pakistanska lagen förhåller sig inte till självidentifikation angående könsidentitet och juridiskt kön i frågor om sexualitet, som belyses under föregående rubrik. Den föreställning som kommer till uttryck om mänskiorätt i fallet kring självidentifikation är alltså dels att en rättighet inte är absolut. Vidare är det en tom princip som staten ger sken för att implementera. Därav tyder principen om självidentifikation i statens reglering av transpersoners rättsliga status på en föreställning om rättigheter som en gest snarare än ett vitalt skydd för statens medborgare.

6 Slutsats

Analysen och resultaten tyder på att transpersoners roll i historien påverkar statens officiella hållning till transpersoner. Som presenterat i avsnittet av tidigare forskning, under rubrik "3.1 Kolonial påverkan" försämrades transpersoners ställning under kolonialtiden och gruppen stigmatiserades. Att transpersoner har haft en given plats i vad som förr var den Indiska subkontinentens kultur tycks göra att den Pakistanska staten erkänner gruppen juridiskt. Staten tycks förhålla sig till gruppen som en del i samhället för att den alltid varit närvarande och synlig. Vidare erkänner staten att gruppen är i behov av specifika rättigheter. Däremot tyder analysen på att staten har föreställningar som inte går i enlighet med det erkännande som transpersoner getts. När lagen analyserats tyder resultaten på att det existerar föreställningar som accepterar vissa aspekter inom människorätt som självklara och betraktar andra som tabubelagda, vilka därmed inte behandlas. Därav är en slutsats att den Pakistanska statens officiella reglering av transpersoners rättsliga status består av synnerligen basala, ofullständiga och inkorrekta rättighetsföreställningar.

Referenser

Alizai, Aurangzaib & Doneys, Philippe & L. Doane, Donna. "Impact of Gender Binarism on Hijras' Life Course and Their Access to Fundamental Human Rights in Pakistan" *Journal of Homosexuality*, 64:9, 1214-1240. 2017.

Anjum, Sohail & Atif, Iffat & Bin Fawad, Muhammad Waleed & Bin Usman Shah, Hassan & Bin Mehroz, Muhammad & Rashid Farah & Zafar Hydrie, Muhammad & Zeeshan Muzaffar, Hafiz & Rehman, Abdul & Haider, Ali & Hassan, Ahmed & Shukar, Hassaan. "Challenges faced by marginalized communities such as transgenders in Pakistan". *The Pan African Medical Journal*. 2018;30:96.
<http://www.panafrican-med-journal.com/content/article/30/96/full/> (Hämtad 2018-11-20).

Ary News. "IHC restrains individuals from changing religion without court permission". 2018-02-23. <https://arynews.tv/en/ihc-stay-change-religion-cnics/> (Hämtad 2018-12-04).

Asylum Research Centre (ARC), *Pakistan: Country Report*, 18 June 2018.
<http://www.refworld.org/docid/5b333c994.html> (Hämtad 2018-12-11).

BBC News. "Who are the Ahmadi?". *BBC News*. 2010-05-10.
http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/8711026.stm (Hämtad 2018-12-03).

Byrnes, Andrew & Renshaw, Catherine. "Within the State" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013.

The Constitution of the Islamic Republic of Pakistan 1973.

Donnelly, Jack. "Non-Discrimination and Sexual Orientation: Making a Place for Sexual Minorities in the Global Human Rights Regime." Hayden, Patrick (red.). *The Philosophy of Human Rights*, New York: Paragon House, 2001.

Dr Nadeem Omar Tarar. "Transgender Legislation". *Daily Times*. 2017-07-17.
<https://dailytimes.com.pk/1627/transgender-legislation/> (Hämtad 2018-12-12).

Equality Now. "The Worlds Shame. The Global Rape Epidemic. How Laws around the World are failing to Protect Women and Girls from Sexual Violence". 2015.
https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/equalitynow/pages/208/attachments/original/1527096259/EqualityNowRapeLawReport2017_Spreads.pdf?1527096259 (Hämtad 2018-12-05).

Hamzic, Vanja. "The Case of 'Queer Muslims': Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law and Muslim Legal and Social Ethos." *Human Rights Law Review*. Vol. 11 Issue 2, p237-274. 38p. 2011.

Hasan, K. Sarwar. "Pakistan: Origins and Relations with India." *Pakistan Horizon* 70 (2): 3–28. 2017.

Herd, Gilbert. "Why Secrecy?" In *Secrecy and Cultural Reality: Utopian Ideologies of the New Guinea Men's House*, 33-64. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2003.

Human Rights Commission of Pakistan. State of Human Rights in 2017. 2017.
<http://hrqp-web.org/publication/wp-content/uploads/2018/04/State-of-Human-Rights-in-2017.pdf>
(Hämtad 2019-01-05).

Human Rights Watch. "Pakistan events of 2017". 2017.
<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/pakistan> (Hämtad 2018-12-13).

Ijaz, Saroop. Another transgender woman killed in Pakistan. *Human Rights Watch*.
2018-05-08
<https://www.hrw.org/news/2018/05/08/another-transgender-woman-killed-pakistan>
(Hämtad 2018-11-21).

Ingber, Sasha. "Pakistan passes historical transgender bill". *NPR*. 2018-05-18.
<https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2018/05/09/609700652/pakistan-passes-historic-transgender-rights-bill> (Hämtad 2018-12-12).

Junejo, Jamil. "Discriminatory draft bill on transgender rights". *Daily Times*. 2017-06-20.
<https://dailytimes.com.pk/5725/discriminatory-draft-bill-on-transgender-rights/> (Hämtad 2018-12-12).

Khan, Shahnaz. "Khwaja Sara, Hijra, and the Struggle for Rights in Pakistan." *Modern Asian Studies*, 2017-09-01, pp 1283–1310.

Khan, Shahnaz. "What Is in a Name? Khwaja Sara, Hijra and Eunuchs in Pakistan." *Indian Journal of Gender Studies* 23, no. 2: 218–42. 2016.

Khatri, Sapna. "Hijras: The 21st Century Untouchables." *Washington University Global Studies Law Review*, no. Issue 2, 2017, p. 387. 2017.

Maizland, Lindsay. "Pakistan just issued its first passport with a transgender category." *Vox*. 2017-06-23.
<https://www.vox.com/world/2017/6/23/15861620/pakistan-transgender-passport-human-rights> (Hämtad 2018-11-23).

Maruf. "Pakistan passed a bill for the protection of the rights of transgender persons and will be signed into law". 2018-05-08.

<http://www.maruf.eu/artikelen/pakistan-bill-protection-rights-transgenders> (Hämtad 2018-12-11).

Megrét, Frédéric. "Nature of Obligations" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013.

Nanda, Serena. "Neither Man, Nor Women, the Hijras of India, Belmont, California, 1999; G. Reddy, *With Respect to Sex, Negotiating Hijra Identity in South India*". Yoda Press, New Delhi, 2007.

Nationalencyklopedin. "Transperson".

<http://www.ne.se.proxy.mau.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/transperson> (Hämtad 2018-12-19).

Nationella Sekretariatet för Genusforskning. "Cisperson/Cis". *Göteborgs universitet*.

<https://www.genus.se/ord/cis/> (Hämtad 2018-12-19).

The Nation. "NA passes Transgender Persons Protection of Rights Bill 2018". 2018-05-08.

<https://nation.com.pk/08-May-2018/na-passes-transgender-persons-protection-of-rights-bill-2018> (Hämtad 2018-12-14).

Nazish, Kiran. "Pakistan Passes Widespread Reforms To Grant Transgender Rights". *The*

Daily Good. 2018-05-15. <https://www.good.is/articles/pakistan-transgender-rights>

(Hämtad 2018-12-14).

Nisar, Muhammad Azfar. "Children of a lesser god: Administrative burden and social equity in citizen state interactions." *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2017.

Nisar, Muhammad Azfar. *(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan*. Gender & Society blog. 2018-02-16.
<https://gendersociety.wordpress.com/2018/02/16/unbecoming-a-man-legal-consciousness-of-the-third-gender-category-in-pakistan/> (Hämtad 2018-12-20).

Nisar, Muhammad Azfar. "(Un)Becoming a Man: Legal Consciousness of the Third Gender Category in Pakistan." *Gender & Society*, vol. 32, no. 1, Feb. 2018, pp. 59–81.

O'Flaherty, Michael. "Sexual Orientation and Gender Identity" i Moeckli, Daniel, Shah Sangeeta, Sivakumaran, Sandesh & Harris, David (red.), *International human rights law*, 2nd ed., Oxford University Press, Oxford, 2013.

Pakistan Penal Code (Act XLV 1860).

Posner, Eric A, *The twilight of human rights law*, Oxford University Press, New York, 2014.

Preston, L. W. "A right to exist: Eunuchs and the state in nineteenth-century India". *Modern Asian Studies*, 371–387. 1987.

Razzaq, Abdur. "Society: Accessing the Polling Booth". *Dawn*. 2018-07-18.
<https://www.dawn.com/news/1421681> (Hämtad 2018-12-12).

Right to Education. “The right to education of transgender people”. 17 November 2017.
<http://www.right-to-education.org/news/right-education-transgender-people> (Hämtad 2018-12-11).

Senate of Pakistan, House of the Federation. “Bills before Senate”.
<http://www.senate.gov.pk/en/essence.php?id=1093&catid=186&subcatid=276&cattitle=Bills> (Hämtad 2018-12-18).

Senate of Pakistan, House of the Federation. “Bills”
<http://www.senate.gov.pk/en/bills.php?id=-1?id=-1&catid=186&subcatid=276&cattitle=Bills> (Hämtad 2018-12-18).

Senate of Pakistan. House of the Federation. “House Business, Bills”.
<http://www.senate.gov.pk/en/bills.php?id=-1?id=-1&catid=186&subcatid=276&cattitle=Bills> (Hämtad 2018-12-18).

Senate of Pakistan, House of the Federation. “Private Member Bills”.
<http://www.senate.gov.pk/en/billsDetails.php?type=2&id=-1&catid=186&subcatid=276&cattitle=Bills> (Hämtad 2018-12-18).

Transgender Persons (Protection of Rights) Bill, 2017.

Transgender Persons (Protection of Rights) Act, 2018.

United Nations Development programme (UNDP). “Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update, Briefing note for countries on the 2018 Statistical Update Pakistan”. *United Nations*. 2018.
http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/PAK.pdf (Hämtad 2018-12-19).

United Nations Development Programme (UNDP). “Pakistan Human Development Report 2017”. *United Nations*. 2017.

<http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/2847/pk-nhdr.pdf> (Hämtad 2018-12-12).

UN General Assembly, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, 10 December 1984, United Nations, Treaty Series, vol. 1465, p. 85, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3a94.html> (Hämtad 2018-12-30).

UN General Assembly, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, vol. 1249, p. 13. 1979. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html> (Hämtad 2018-12-12).

UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171. 1966. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3aa0.html> (Hämtad 2018-12-29).

UN General Assembly, Human Rights Council. *Compilation on Pakistan - Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*. 2017. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/257/52/PDF/G1725752.pdf?OpenElement> (Hämtad 2018-12-11).

UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A (III). <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3712c.html> (Hämtad 2018-12-30).

UN Women. “Inclusive Electoral Processes: A Guide for Electoral Management Bodies on Promoting Gender Equality and Women’s Participation”. 2015. http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2015/gender_equality_electoral-eng.pdf?la=en&vs=1004 (Hämtad 2018-12-12).

Usman, Ahmed. "A Comparison of Hindu and Muslim Caste System in Sub-Continent." *South Asian Studies (1026-678X)*, vol. 32, no. 1, Jan. 2017, pp. 91–98. 2017.

Usman, Ahmed. "Marginalized voters and supporters: Biradari system, caste hierarchy and rights to political participation in rural Punjab". *Journal of Political Science*. 23. pp 515-524. 2016.

Utrikesdepartementet. "Mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatens principer i Pakistan 2015–2016". Regeringskansliet. 2017.

Wasif, Sehrish. "NA passes controversial transgender persons' bill". *The express Tribune*. 2018-05-08.

<https://tribune.com.pk/story/1705354/1-na-passes-controversial-transgender-persons-bill/>
(Hämtad 2018-12-14).

Williams Cristan. "Gender Performance: The TransAdvocate interviews with Judith Butler". *The TransAdvocate*. 2014-05-01.
http://www.transadvocate.com/gender-performance-the-transadvocate-interviews-judith-butler_n_13652.htm (Hämtad 2018-12-13).

Winter, Sam. "Lost in transition: transpeople, transprejudice and pathology in Asia". *The International Journal of Human Rights*. 13:2-3, 365-390. 2009.

World Justice Project. "The Rule of Law in Pakistan. Key Findings from the 2017 Extended General Population Poll & Justice Sector Survey". 2017.
https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Pakistan_Report_2017_Final-Online%20Version-Reduced.pdf (Hämtad 2018-12-19).

The Yogyakarta Principles. “The Yogyakarta Principles”. 2016.
<http://yogyakartaprinciples.org/> (Hämtad 2019-01-02).

Zahid Law Associates. “Inheritance Provisions in Pakistan – Hire Leading Succession Lawyers“. <http://zahidlaw.com/muslim-inheritance-law/> (Hämtad 2018-12-04).

Zermina, Mariam. “Inheritance Rights: high time women claim share in the pie”. *Pakistan Today*. 2018-09-28.

<https://www.pakistantoday.com.pk/2018/09/19/inheritance-rights-high-time-women-claim-share-in-the-pie/> (Hämtad 2018-12-04).